

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Preluarea cauzelor penale de la alte parchete și implicațiile acesteia asupra competenței organului de urmărire penală**Drd. Vicențiu-Răzvan Gherghe**

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Rezumat: *Articolul își propune să analizeze procedura preluării cauzelor penale de la alte parchete în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, abordând scopul și natura juridică a acesteia, motivele și condițiile în funcție de care poate avea loc preluarea cauzelor penale de la alte parchete, limitele prorogării judiciare de competență în cazul preluării cauzelor penale de la alte parchete, precum și anumite aspecte particulare delicate privind competența funcțională, materială, personală și teritorială în contextul preluării cauzelor penale de la alte parchete¹.*

Cuvinte cheie: *preluarea cauzelor penale, competența organelor de urmărire penală, prorogare judiciară de competență.*

The taking over of criminal cases from other prosecutor's offices and its implications on the jurisdiction of the criminal investigation department

Abstract: *The article aims to analyse the procedure of taking over criminal cases from other prosecutor's offices in order to carry out or supervise the criminal investigation, addressing its purpose and legal nature, the reasons and conditions according to which the takeover of criminal cases from other prosecutor's offices can take place, the limits of the judicial extension of jurisdiction in the case of taking over criminal cases from other prosecutor's offices, as well as certain particular delicate aspects regarding the functional, material, personal and territorial jurisdiction in the context of taking over criminal cases from other prosecutors.*

Key words: *taking over criminal cases, jurisdiction of criminal investigation departments, judicial extension of jurisdiction.*

1. ASPECTE GENERALE. SEDIUL MATERIEI

Preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale constituie o aplicare a uneia dintre normele fundamentale care guvernează activitatea

¹ Le mulțumesc colegilor Vițu Buruiană și Ionuț – Nicușor Niță - Burcea pentru sugestiile și opiniile oferite pe parcursul întocmirii prezentului studiu; de asemenea, precizez că opiniile exprimate în cuprinsul acestuia sunt personale și, prin urmare, ele nu angajează instituția la care autorul său își desfășoară activitatea.

Ministerului Public, respectiv „*principiul controlului ierarhic*”² sau „*principiul unității de acțiune a membrilor Ministerului Public*”, care înglobează atât dreptul procurorului ierarhic superior de a infirma – din oficiu sau la plângerea persoanei interesate – un act procesual sau procedural emis de procurorul ierarhic inferior, pe considerente de netemeinicie sau nelegalitate, cât și competența procurorului ierarhic superior de a efectua el însuși, în condițiile legii, anumite acte procesuale sau procedurale ce intră în competența procurorului ierarhic inferior³.

Necesitatea reglementării instituției preluării unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale s-a resimțit în condițiile creșterii exponențiale a cauzelor penale înregistrate la nivelul unităților Ministerului Public, coroborată cu fluctuațiile constante la nivelul schemelor de personal ale acestora⁴, având consecințe negative asupra activității de urmărire penală, din perspectiva garantării dreptului la un proces echitabil.

Potrivit art. 325 C.pr.pen., „(1) *Procurorii din cadrul parchetului ierarhic superior pot prelua, în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare, prin dispoziția motivată a conducătorului parchetului ierarhic superior. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și când legea prevede o altă subordonare ierarhică.*”

Prevederile art. 325 alin. (2) C.pr.pen. trebuie corelate în mod obligatoriu cu dispozițiile speciale care prevăd posibilitatea preluării unor cauze penale, în vederea efectuării urmăririi penale, în cadrul structurii Direcției Naționale Anticorupție și a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

Potrivit art. 22³ din O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție⁵, „*Procurorii din cadrul structurii centrale a Direcției Naționale Anticorupție pot prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența structurilor teritoriale ale direcției, din dispoziția motivată a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție*”.

Potrivit art. 17 din O.U.G. nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru

² Potrivit art. 132 alin. (1) din Constituția României, „*Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției.*”; potrivit art. 66 alin. (2) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară (publicată în M. Of. al României nr. 1104 din 16.11.2022), „*Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiilor legalității, imparțialității și controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției, în condițiile legii.*”; în jurisprudența Curții Constituționale s-a arătat că „*posibilitatea procurorului de la parchetul ierarhic superior de a prelua cauze de competența parchetelor ierarhic superioare respectă exigențele constituționale referitoare la conceptul de control ierarhic, deoarece nu se limitează la a infirma soluții ori la a analiza plângeri contra actelor întocmite. De altfel, tocmai dispozițiile legale contestate condiționează actul de preluare a unui dosar de „dispoziția conducătorului parchetului ierarhic superior*”. [Curtea Constituțională, decizia nr. 1618 din 26 noiembrie 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, publicată în M. Of. al României nr. 875 din 15.12.2009].

³ În acest sens, Curtea Constituțională a arătat că „*în virtutea statutului procurorilor consacrat de Constituție, controlul ierarhic în activitatea procurorilor presupune eo ipso posibilitatea efectuării actelor și lucrărilor de către însuși procurorul ierarhic superior, care controlează activitatea procurorilor din subordinea sa.*” (Curtea Constituțională, decizia nr. 83 din 27 ianuarie 2011, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 209 alin. (4¹) și art. 265 alin. (1) teza a doua din Codul de procedură penală, publicată în M. Of. al României nr. 148 din 01.03.2011).

⁴ A se vedea rapoartele de activitate ale Ministerului Public în perioada 2011 - 2023, disponibile pe site-ul <https://www.mpublic.ro/ro/content/raport-de-activitate>.

⁵ Publicată în M. Of. al României nr. 244 din 11 aprilie 2002.

modificarea și completarea unor acte normative⁶, „*Procurorii din cadrul structurii centrale a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism pot prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența structurilor teritoriale ale direcției, din dispoziția motivată a procurorului-șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.*”.

2. SCOPUL INSTITUȚIEI PRELUĂRII CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE

Scopul instituției preluării cauzelor penale de la alte parchete îl constituie eficientizarea activității de urmărire penală, prin crearea în favoarea părților și a subiecților procesuali personali a unor garanții procesuale efective care să asigure desfășurarea urmăririi penale într-un termen rezonabil, facilitându-se totodată – din perspectiva competențelor Ministerului Public – realizarea unui volum echilibrat de cauze penale între unitățile de parchet.

3. NATURA JURIDICĂ ȘI FUNCȚIILE INSTITUȚIEI PRELUĂRII CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE

a) Natura juridică a instituției preluării cauzelor penale de la alte parchete

Deși „*preluării cauzelor penale de la alte parchete*” îi este alocat un singur text de lege din Codul de procedură penală, credem că nu este forțat dacă afirmăm că aceasta poate fi totuși calificată ca o *instituție juridică a dreptului procesual penal*⁷, având în vedere că, pe de o parte, dispozițiile art. 325 C.pr.pen. sunt particularizate prin norme speciale aplicabile în cadrul structurilor specializate ale Ministerului Public, iar pe de altă parte generalitatea acestora impune coroborarea lor cu alte dispoziții legale care vizează *principiul controlului ierarhic și al subordonării ierarhice în cadrul Ministerului Public* (inclusiv în cadrul structurilor specializate ale acestuia), precum și cu cele care reglementează competența materială, personală și funcțională a procurorului în faza de urmărire penală.

Determinarea naturii juridice a unei instituții juridice semnifică relevarea semnificației, particularităților și funcțiilor acesteia în sistemul juridic sau ramura de drept căreia îi aparține, prefigurând astfel scopul pentru realizarea căruia a fost creată. Ea este conturată de conceptele juridice utilizate de normele ce o compun și care-i conferă o fizionomie normativă proprie în sfera procesual penală, delimitând-o de alte instituții juridice cu care prezintă anumite similitudini.

În aceste coordonate, credem că, în ipoteza prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen. (subordonarea ierarhică ordinară a unităților de parchet⁸), preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale constituie, în primul rând, o *formă de*

⁶ Publicată în M. Of. al României nr. 977 din 13 octombrie 2021.

⁷ Avem în vedere aici accepțiunea „*instituției juridice*” ca instrument tehnic de elaborare și concretizare a dreptului pozitiv, reprezentând un complex de norme juridice interdependente, având o unitate sistemică și coerentă proprie, precum și o aptitudine funcțională, orientate spre un scop comun.

⁸ Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – parchet de pe lângă curte de apel – parchet de pe lângă tribunal – parchet de pe lângă judecătoria și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel – parchetele militare de pe lângă tribunalele militare București, Iași, Cluj și Timișoara.

prorogare judiciară de competență în faza de urmărire penală.

Această formă de prorogare a competenței are un caracter „judiciar”, fiind operată în baza manifestării de voință a organului judiciar prevăzut de lege, respectiv: procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel și prim-procurorul parchetului de pe lângă tribunal.

În urma acestei prorogări, procurorul din cadrul unei unități de parchet ierarhic superioare, care, în temeiul legii, nu avea competența materială și/sau personală de a efectua sau supraveghea urmărirea penală într-o cauză penală, o dobândește, prin extensie⁹, în temeiul dispoziției organului judiciar prevăzut de lege.

În al doilea rând, în ambele ipoteze prevăzute de art. 325 alin. (1) și (2) C.pr.pen. (subordonarea ierarhică ordinară a unităților de parchet și cea specială din cadrul Direcției Naționale Anticorupție și al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism) preluarea cauzelor penale de la alte parchete constituie *un instrument procedural având ca scop eficientizarea activității de urmărire penală*, asigurând – din perspectiva părților și a subiecților procesuali personali – desfășurarea urmăririi penale într-un termen rezonabil și facilitând – în cadrul competențelor Ministerului Public – realizarea unui volum echilibrat de cauze penale între unitățile de parchet.

b) Funcțiile instituției preluării cauzelor penale de la alte parchete

Lato sensu, funcțiile instituției preluării cauzelor penale de la alte parchete conturează rolul acesteia în sfera dreptului procesual penal, respectiv aptitudinea sa de a contribui, împreună cu celelalte instituții procesual-penale, la realizarea dezideratului procesului penal, astfel cum este consacrat acesta prin dispozițiile art. 8 C.pr.pen. („să fie constatate la timp și în mod complet faptele care constituie infracțiuni, nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, iar orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit legii, într-un termen rezonabil”).

Stricto sensu, funcțiile instituției preluării cauzelor penale de la alte parchete determină aptitudinea acesteia de a atinge scopul pentru care a fost creată normativ, astfel cum a fost menționat anterior.

În această accepțiune, instituția preluării cauzelor penale de la alte parchete îndeplinește următoarele funcții:

Funcția atributivă de competență

În ipoteza subordonării ierarhice ordinare prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen., preluarea unei cauze penale în vederea supravegherii sau efectuării urmăririi penale conferă/atribuie¹⁰ procurorilor din cadrul parchetului ierarhic superior competența materială

⁹ În mod corect s-a arătat în doctrină că preluarea unei cauze de la un parchet ierarhic inferior operează o „dilatare” a competenței materiale și/sau personale legale a parchetului ierarhic superior (L. Popescu, Declinarea înapoi după preluare, în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, în „Pro Lege”, nr. 3-4/2015, p. 215).

¹⁰ Folosirea verbului „a putea” din conținutul dispozițiilor art. 325 alin. (1) C.pr.pen. denotă nu doar „o facultate, un drept procesual” al parchetului ierarhic superior de a efectua sau supraveghea urmărirea penală în cauza preluată, ci și „obligația” acestuia în acest sens, circumscrisă noțiunii de „competență”. În doctrină,

și/sau personală de a supraveghea sau efectua urmărirea penală într-o cauză penală aflată, potrivit legii, în competența procurorilor din cadrul unei unități de parchet ierarhic inferioare, pe care, în mod corelativ, aceștia din urmă o „pierd” din momentul emiterii dispoziției de preluare¹¹.

Funcția de garantare a dreptului la un proces echitabil

Preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale constituie o garanție procesuală a dreptului la un proces echitabil, consacrat de dispozițiile art. 8 C.pr.pen.¹²

Prin intermediul acestui instrument juridic este asigurată desfășurarea urmăririi penale într-un termen rezonabil, cu respectarea drepturilor procesuale ale părților și subiecților procesuali¹³, de către procurori ce beneficiază de o experiență profesională superioară.

Trebuie menționat că preluarea unei cauze penale de către un parchet ierarhic superior, în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale nu afectează în niciun fel exercitarea dreptului la apărare a unei părți sau subiect procesual principal în cauza preluată, întrucât, astfel cum în mod corect a arătat instanța de contencios constituțional¹⁴, „Constituția nu consacră dreptul vreunei persoane de a fi cercetată de un anumit procuror, ci dreptul de a fi cercetată în condițiile legii, întrucât, potrivit art. 131 alin. (3) din Legea fundamentală, „Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii””.

În fine, în anumite situații determinate de împrejurările cauzei, calitatea părților sau a

categoria „drepturilor-obligații” a fost asimilată noțiunii „competenței”, reprezentând „puterea juridică pe care o deține un subiect de drept în vederea protejării unui interes al altuia”, ceea ce înseamnă că, spre deosebire de dreptul subiectiv, care conferă titularului său o mare libertate de acțiune în limitele acestuia, pentru protejarea interesului propriu „competența” excedează unei simple facultăți de acțiune, impunând subiectului său (o instituție publică, un organ al statului, o persoană juridică etc.) o anumită conduită activă în vederea salvagărdării interesului altuia; pentru dezvoltarea acestei teorii, a se vedea, pe larg, R. Lukić, *Théorie de l'État et du Droit*, traduit français par M. Gjidara, Dalloz, Paris, 1974, p. 423-424; pentru o analiză a noțiunii de „obligație” în dreptul public, a se vedea J. Chevallier, *L'obligation en droit public*, în *Archives de Philosophie du Droit*, vol. 44, 2000, p. 179-194.

¹¹ Prin urmare, orice act de urmărire penală efectuat de către procurorul din cadrul parchetului ierarhic inferior după momentul dispunerii preluării cauzei va fi lovit de sancțiunea nulității absolute, în temeiul art. 281 alin. (1) lit. b¹) C.pr.pen.

¹² În acest sens, pronunțându-se cu privire la constituționalitatea dispozițiilor art. 209 alin. (4¹) din vechiul Cod de procedură penală, Curtea Constituțională a subliniat că „Prevederile legale criticate nu aduc atingere dreptului la un proces echitabil, ci, dimpotrivă, îl dezvoltă prin aceea că au menirea de a garanta soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, prin eficientizarea activității de urmărire penală.” (Curtea Constituțională, decizia nr. 83 din 27 ianuarie 2011, publicată în M. Of. al României 148 din 01.03.2011).

¹³ Potrivit art. 66 alin. (3) teza I din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară (publicată în M. Of. al României nr. 1104 din 16.11.2022), „Procurorii trebuie să respecte și să apere drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor, să respecte prezumția de nevinovăție, dreptul la un proces echitabil, principiul egalității de arme, independența instanțelor și forța executorie a hotărârilor judecătorești definitive.”

¹⁴ Curtea Constituțională, decizia nr. 1618 din 26 noiembrie 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, publicată în M. Of. al României nr. 875 din 15.12.2009; Curtea Constituțională, decizia nr. 83 din 27 ianuarie 2011, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 209 alin. (4¹) și art. 265 alin. (1) teza a doua din Codul de procedură penală, publicată în M. Of. al României 148 din 01.03.2011.

subiecților procesuali ori existența unor relații de rudenie sau afinitate a acestora cu procurorii ori grefierii parchetului sau existența unor stări locale tensionate generate de conflictul juridic ce formează obiectul cauzei penale, preluarea unor cauze penale de către parchetele ierarhic superioare poate contribui la creșterea gradului de încredere al justițiabililor în calitatea actului de urmărire penală, efectuat în condiții de imparțialitate și sustras oricăror presiuni exterioare.

Funcția de echilibrare a volumului de muncă în cadrul Ministerului Public

Preluarea unor cauze penale de către parchetele ierarhic superioare, în vederea supravegherii sau efectuării urmăririi penale, constituie o garanție importantă a echilibrării volumului de muncă între unitățile Ministerului Public, asigurând diminuarea numărului de cauze penale aflate în instrumentarea unităților de parchet inferioare, aflate la baza piramidei acestuia (parchetele de pe lângă judecătorii și parchetele de pe lângă tribunale), care se confruntă fie cu o schemă de personal vădit deficitară sau cu un volum semnificativ de cauze penale înregistrate, contribuind la eficientizarea uniformă a activității de urmărire penală.

4. IMPACTUL INSTITUȚIEI PRELUĂRII CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE ASUPRA COMPETENȚEI ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

Chiar dacă constituie un caz de prorogare judiciară de competență, preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale nu impactează uniform asupra normelor de competență ale organului de urmărire penală, existând diferențe în funcție de forma pe care o îmbracă aceasta.

Pe de altă, această analiză trebuie abordată diferențiat, în funcție de tipul subordonării ierarhice prevăzută de fiecare dintre cele două ipoteze prevăzute la alineatele (1) și (2) ale art. 325 C.pr.pen.

A. Ipoteza subordonării ierarhice ordinare prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen.

A.1. Competența materială și personală

Preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale de către procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare *operează* o derogare de la normele procesuale care reglementează competența materială și/sau personală a parchetelor, permisă de dispozițiile art. 56 alin. (6) C.pr.pen.¹⁵, în sensul că prorogarea judiciară a acestei competențe în favoarea procurorilor de la parchetul ierarhic superior va scoate, *ex nunc*, cauza penală preluată din competența procurorilor din cadrul parchetului ierarhic inferior, pe care legea procesuală penală le-o recunoștea *ab initio*¹⁶.

¹⁵ Potrivit art. 56 alin. (6) C.pr.pen., „Este competent să efectueze ori, după caz, să conducă și să supravegheze urmărirea penală procurorul de la parchetul corespunzător instanței care, potrivit legii, judecă în primă instanță cauza, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel.”

¹⁶ După cum vom arăta, redobândirea competenței materiale și/sau după calitatea persoanei de către parchetul ierarhic inferior de la care a fost preluată cauza nu poate avea loc prin intermediul instrumentului „declinării competenței” de către parchetul ierarhic superior care a preluat-o, potrivit art. 58 alin. (2) C.pr.pen.,

A.2. Competența funcțională

Pe lângă efectul derogator de la normele privind competența materială și/sau personală, preluarea unei cauze penale *poate opera* și o derogare de la normele privind competența funcțională (*ratione officii*) a procurorului de a „supraveghea” sau „efectua” urmărirea penală¹⁷.

Astfel, prin utilizarea sintagmei „*în vederea efectuării sau supravegheii urmării penale*”, care indică destinația obiectivă alternativă a „preluării”, dispozițiile art. 325 alin. (1) C.pr.pen. permit organului judiciar care dispune preluarea unei cauze să stabilească (să aleagă) și natura competenței funcționale a procurorilor de la parchetului ierarhic superior care vor instrumenta urmărirea penală în cauza preluată.

Deși, în majoritatea cazurilor, prin dispoziția de preluare a cauzei nu este modificată natura competenței funcționale, pot exista situații în care, deși în perioada în care s-a aflat înregistrată la parchetul ierarhic inferior, cauza penală se afla în competența funcțională de supraveghere a urmării penale a procurorului, ea va intra în competența funcțională de efectuare a urmării penale a procurorului de la parchetul ierarhic superior, dacă preluarea cauzei a fost dispusă „*în vederea efectuării urmării penale*”¹⁸.

Schimbarea pe cale judiciară a regimului competenței funcționale a procurorului este obligatorie pentru acesta din urmă¹⁹ și trebuie motivată în actul procesual de preluare, cu atât mai mult cu cât nerespectarea normelor care reglementează competența funcțională a procurorului este sancționată cu nulitatea absolută a actului procesual sau procedural efectuat de organul necompetent (organul de cercetare penală), potrivit art. 281 alin. (1) lit.

ci, eventual, ca urmare a infirmării ordonanței de preluare de către procurorul ierarhic superior, în condițiile art. 304 alin. (1) și (2) C.pr.pen.

¹⁷ Instanța de contencios constituțional a arătat că „*potrivit art. 3 alin. (4) din Codul de procedură penală, în exercitarea funcției de urmărire penală, procurorul și organele de cercetare penală strâng probele necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată. Această dispoziție trebuie coroborată cu cea cuprinsă în art.285 alin. (1) din același act normativ, care dispune că urmărirea penală are ca obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată. De asemenea, trebuie avute în vedere și dispozițiile art.55 și ale art.56 din Codul de procedură penală, care detaliază categoria organelor de urmărire penală și competența acestora. 43. Astfel, din analiza coroborată a dispozițiilor legale precitate, Curtea constată următoarele: competența funcțională a procurorului este aceea de a efectua urmărirea penală în cauzele prevăzute de lege și de a conduce și controla nemijlocit activitatea de urmărire penală a poliției judiciare și a organelor de cercetare penală speciale, prevăzute de lege.” (Curtea Constituțională, decizia nr. 302 din 4 mai 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.281 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală, publicată în M. Of. Al României nr. 566 din 17.07.2017).*

¹⁸ De exemplu, parchetul de pe lângă curtea de apel poate prelua o cauză penală în vederea efectuării urmării penale de la parchetul de pe lângă judecătoria, privind săvârșirea unei infracțiuni de „*folosirea abuzivă a funcției în scop sexual*”, prevăzută de art. 299 C.pen., de către o persoană care exercită o funcție de conducere în cadrul unei structuri de poliție, fără a avea calitatea de organ de cercetare al poliției judiciare [ipoteză în care, oricum, urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror, potrivit art. 27 alin. (2) din Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române].

¹⁹ După cum vom arăta, *de lege lata*, actul procesual de preluare prin care s-a schimbat regimul competenței funcționale a procurorului este *irevocabil*, nemaiputând fi modificat ulterior de către cel care a dispus preluarea și nici de către procurorul care efectuează urmărirea penală în cauza preluată.

b¹) C.pr.pen.²⁰.

Trebuie subliniat faptul că schimbarea regimului competenței funcționale a procurorului operează „unidirecțional”, în sensul că actul procesual de preluare poate să marcheze doar „trecerea” cauzei preluate din regimul „supravegherii urmăririi penale” – în care se afla, potrivit legii, la parchetul ierarhic inferior – în regimul „efectuării urmăririi penale” de către procurorii care au preluat cauza, întrucât o astfel de schimbare operată în cadrul competenței funcționale nu numai că nu este interzisă de dispozițiile procesuale penale, ci chiar este permisă de dispozițiile art. 324 alin. (2) C.pr.pen., conform cărora „Procurorul poate dispune preluarea oricărei cauze în care exercită supravegherea, indiferent de stadiul acesteia, pentru a efectua urmărirea penală.”

În schimb, actul procesual de preluare nu poate să marcheze „trecerea” cauzei preluate din regimul „efectuării urmăririi penale” – în care se afla, potrivit legii, la parchetul

²⁰ Menționăm că, deși, din nefericire, legiuitorul nostru nu a inclus și necompetența funcțională a organului de urmărire penală în cazul de nulitate absolută prevăzut la art. 281 alin. (1) lit. b¹ C.pr.pen., iar *normele care reglementează sancțiunile procedurale sunt de strictă interpretare, neputând fi interpretate extensiv* (a se vedea, în acest sens, *Tr. Pop*, Drept procesual penal, vol. I, Partea introductivă, Tipografia Națională S.A., Cluj, 1946, p. 184-185), în doctrină, precum și în jurisprudența Curții Constituționale și cea a instanțelor de judecată, s-a statuat în mod constant că încălcarea normelor competenței funcționale a organelor judiciare atrage sancțiunea nulității absolute a actelor efectuate de organul necompetent, ca urmare a *legăturii indisolubile* existente între competența materială și după calitatea persoanei și competența sa funcțională, aceasta din urmă stabilind tocmai sfera atribuțiilor organului judiciar care să-i permită exercitarea competenței materice sau după calitatea persoanei; astfel, în doctrină s-a arătat că „deși Codul de procedură penală nu consacră expres noțiunea de competență funcțională sau de „atribuțiune” (*ratione officii*), doctrina și legislația o disting atât în cadrul competenței după materie, cât și în cadrul competenței după calitatea persoanei vizând distribuirea celor două competențe pe grade de jurisdicție. Fiind o modalitate de organizare atât a competenței după materie, cât și după calitatea persoanei, competența funcțională se include, după caz, fie într-un fel de competență, fie în celălalt, urmând regimul juridic corespunzător.” (*N. Giurgiu*, Cauzele de nulitate în procesul penal, Editura Științifică, București, 1974, p. 185); În același sens, a se vedea: *V. Rămureanu*, Competența penală a organelor judiciare, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 61; *A. Vasiliu*, Teoria generală a actelor de procedură penală, Editura All Beck, București, 2003, p. 240; *Gh. Mateuț*, Procedură penală. Partea generală, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 1006; *I. Neagu, M. Damaschin*, Tratat de procedură penală. Partea generală, ediția a III-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 781. Totodată, prin decizia Curții Constituționale nr. 269/2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 281 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală (publicată în M. Of. al României nr. 751 din 16 septembrie 2019) – preluându-se argumentele instanței de sesizare a Curții - s-a menționat că „În ceea ce privește aplicabilitatea în cauză a dispozițiilor art. 281 din Codul de procedură penală sau ale art. 282 din același act normativ, privind cazurile de nulitate absolută sau relativă în cazul nerespectării funcționale a judecătorului de cameră preliminară, Tribunalul Cluj - Secția penală - Judecătorul de cameră preliminară a reținut că „deși textul art. 281 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală nu prevede în mod expres faptul că legiuitorul a avut în vedere, la instituirea acestui caz de nulitate absolută și nerespectarea competenței funcționale a instanțelor judecătorești (inclusiv separația funcțiilor judiciare), trebuie avut în vedere faptul că acest tip de competență este o creație a doctrinei (în cadrul clasificării competențelor organelor judiciare), care este subsumată competenței materiale și personale a instanțelor judecătorești, fiind indeniabil legată de aceasta. Această orientare doctrinară și jurisprudențială exista și sub imperiul Codului de procedură penală anterior. Prin urmare, atât timp cât legea sancționează cu nulitatea absolută nerespectarea competenței materiale și personale a instanțelor judecătorești, în mod implicit, este avută în vedere și nerespectarea competenței funcționale a acestor organe judiciare.” De asemenea, în jurisprudența instanței supreme s-a arătat: „Competența funcțională (*ratione officii*) este forma de competență prin care se stabilește activitatea pe care o poate îndeplini organul judiciar și este prevăzută prin norme imperative, în toate cazurile sub sancțiunea nulității absolute.” (I.C.C.J., Secția penală, completul de 2 judecători de cameră preliminară, încheierea nr. 254 din 24 martie 2021, disponibilă pe site-ul www.scj.ro).

ierarhic inferior – în regimul „supravegherii urmăririi penale” de către procurorii care au preluat cauza, întrucât o astfel de schimbare de regim operată în cadrul competenței funcționale a procurorului este interzisă de lege, sub sancțiunea nulității absolute.

În ipoteza subordonării ierarhice din cadrul Direcției Naționale Anticorupție și al Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, prevăzută de art. 325 alin. (2) C.pr.pen., precum și în cea din cadrul parchetelor militare, nu poate avea loc o schimbare a regimului competenței funcționale a procurorului, întrucât, în toate cazurile, cauzele penale înregistrate la nivelul acestora se află în competența de efectuare a urmăririi penale a procurorului, astfel cum prevăd dispozițiile 56 alin. (3) lit. d) și alin. (4) C.pr.pen.

A.3. Competența teritorială

În ipoteza subordonării ierarhice ordinare prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen., preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale nu constituie un caz de prorogare a competenței teritoriale, întrucât:

- Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel care preia o cauză penală de la oricare din parchetele ierarhic inferioare *are competență teritorială pe întreg teritoriul României;*
- parchetul de pe lângă curtea de apel sau parchetul de pe lângă tribunal *poate prelua o cauză penală doar de la parchetele ierarhic inferioare ale acestuia, a căror competență teritorială este subsumată competenței sale teritoriale.*

B. Ipoteza subordonării ierarhice speciale prevăzută de art. 325 alin. (2) C.pr.pen.

Impactul preluării unei cauze penale asupra competenței materiale, personale și teritoriale a organului de urmărire penală, în cadrul subordonării ierarhice în cadrul Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, este conturat de dispozițiile speciale care reglementează structura și competența acestor direcții ale Ministerului Public.

Astfel, potrivit art. 1 alin. (2) din O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, „*Direcția Națională Anticorupție are sediul în municipiul București și își exercită atribuțiile pe întregul teritoriu al României prin procurori specializați în combaterea corupției.*”

Potrivit art. 5 alin. (2) și (3) din O.U.G. nr. 43/2002, „(2) *În cadrul Direcției Naționale Anticorupție se pot înființa servicii teritoriale, servicii, birouri și alte compartimente de activitate, prin ordin al procurorului șef al acestei direcții. (3) Sediul serviciilor teritoriale și circumscripția acestora se stabilesc de procurorul șef al direcției Naționale Anticorupție, de regulă, în localitățile în care își au sediul parchetele de pe lângă curțile de apel și în raport cu circumscripția acestora.*”

De asemenea, potrivit art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea direcției de Investigare a infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism este o „*structură specializată în*

combaterea infracțiunilor de criminalitate organizată și terorism, care, potrivit legii, își exercită atribuțiile pe întreg teritoriul României.”

Potrivit art. 4 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 78/2016, „(1) *Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism este organizată în structură centrală și structură teritorială. (2) Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism este organizată în secții, servicii, birouri, departamente și compartimente, în cadrul structurii centrale, și în servicii sau birouri teritoriale, în cadrul structurii teritoriale.”*

Din analiza coroborată a acestor dispoziții legale rezultă în mod evident faptul că, indiferent de structura organizatorică – centrală sau teritorială - din care fac parte, toți procurorii specializați din cadrul Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism exercită pe întreg teritoriul României aceeași competență materială, personală și teritorială de a efectua urmărirea penală, indiferent de locul săvârșirii infracțiunii²¹.

Prin urmare, în ipoteza prevăzută de art. 325 alin. (2) C.pr.pen., preluarea unei cauze penale aflată în instrumentarea procurorilor din cadrul serviciilor sau birourilor teritoriale ale D.N.A. și D.I.I.C.O.T., în vederea efectuării urmăririi penale de către procurorii din cadrul structurilor centrale ale celor două direcții, prin dispoziția procurorilor-șefi ai acestora din urmă²², nu are natura juridică a unei prorogări judiciare de competență materială, personală sau teritorială, ci exclusiv cea a unui „*instrument procedural având ca scop eficientizarea activității de urmărire penală*” în cauzele penale aflate în competența acestora.

5. MOTIVELE CARE JUSTIFICĂ PRELUAREA CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE

Modalitatea de determinare a motivelor care justifică preluarea cauzelor penale de la alte parchete a cunoscut o anumită evoluție de la momentul introducerea acestei instituții juridice în sfera procesual penală până în prezent.

Inițial, această determinare a avut o sursă „*legală*”, întrucât, potrivit dispozițiilor art. 209 alin. (4¹) lit. (a) – (d) din vechiul C.pr.pen., preluarea unei cauze de la un parchet ierarhic

²¹ Această concluzie a fost consacrată și în jurisprudența instanței supreme, arătându-se că „*Direcția Națională Anticorupție are sediul în Municipiul București și își exercită atribuțiile pe întreg teritoriul României prin procurori specializați în combaterea infracțiunilor de corupție, iar din aceste dispoziții, precum și din întreaga O.U.G. nr. 43/2002 și din Legea nr. 78/2000 rezultă că procurorii Direcției Naționale Anticorupție au aceeași competență pe întreg teritoriul României, sunt procurori specializați cu grad de parchet general, funcționând în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție, împărțirea teritorială fiind doar o chestiune administrativă și internă de organizare a Direcției Naționale Anticorupție. Analiza coroborată a tuturor actelor normative care-i reglementează funcționarea relevă, așadar, neechivoc că Direcția Națională Anticorupție este o structură unitară, care-și desfășoară activitatea prin serviciile sale teritoriale care au implicit competență și în cazul infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene și nu poate fi admisă motivarea că sunt înfrânte regulile generale de competență între serviciile aceleiași structuri și care să atragă incidența dispozițiilor art. 197 alin. (2) C.proc.pen. raportat la art. 332 C.proc.pen.” (I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 3579 din 15 noiembrie 2013, disponibilă pe site-ul www.scj.ro, accesat la data de 12 decembrie 2024).*

²² Potrivit art. 9 lit. z) din Regulamentul de ordine interioară al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (aprobat prin Hotărârea nr. 454 din 5 martie 2024 a Consiliului Superior al Magistraturii – Secția pentru procurori, publicat în M. Of. Al României nr. 221 bis din 15 martie 2024), procurorul-șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism „*dispune preluarea, în condițiile legii, în vederea efectuării urmăririi penale, a cauzelor de competența structurilor teritoriale ale direcției*”.

inferior putea avea loc doar atunci când:

a) *imparțialitatea procurorilor ar putea fi știrbită datorită împrejurărilor cauzei, dușmăniilor locale sau calității părților;*

b) *una dintre părți are o rudă sau un afin până la gradul patru inclusiv printre procurorii ori grefierii parchetului sau judecătorii, asistenții judiciari ori grefierii instanței;*

c) *există pericolul de tulburare a ordinii publice;*

d) *urmărirea penală este împiedicată sau îngreunată datorită complexității cauzei ori altor împrejurări obiective, cu acordul procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.*

Ulterior - și ca urmare a schimbării opticii jurisprudențiale²³ - prin decizia nr. 1058/2007 a Curții Constituționale (publicată în M. Of. al României nr. 810 din 28 noiembrie 2007) s-a stabilit că dispozițiile lit. a), b), c) și d) ale art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale, întrucât restrângerea posibilității procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic superioare de a prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare, realizată prin dispozițiile lit. a), b), c) și d) ale art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, încalcă în mod vădit prevederile art. 132 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora „*Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției*”²⁴.

²³ Prin decizia nr. 865 din 9 octombrie 2007 a Curții Constituționale (publicată în M. Of. al României nr. 779 din 16.11.2007) a fost respinsă excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, s-a arătat că „textul legal criticat nu numai că nu contravine dispozițiilor constituționale ale art. 131 și 132 din Constituție, dar le și garantează. Astfel, potrivit art. 132 alin. (1) din Constituția României, „procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic”. Dintre aceste trei principii pe care se întemeiază activitatea procurorilor, principiul imparțialității, aplicabil și judecătorilor prin natura activității de jurisdicție exercitate de aceștia, decurge din apartenența procurorilor la autoritatea judecătorească și din rolul Ministerului Public, stabilit prin art. 131 alin. (1) din Constituție, de a reprezenta, în activitatea judiciară, interesele generale ale societății. Principiul legalității este, în sensul atribuit de Legea fundamentală, specific activității procurorilor, care, în virtutea acestuia, au obligația de a-și îndeplini atribuțiile numai în conformitate cu dispozițiile legii, fără posibilitatea de a acționa întemeindu-se pe criterii de oportunitate, fie în adoptarea unor măsuri, fie în alegerea procedurilor. Ca o garanție a respectării de către procurori a acestor principii în activitatea lor, Constituția a consacrat și principiul unității de acțiune a membrilor Ministerului Public, sub forma controlului ierarhic. Așa fiind, în virtutea statutului procurorilor consacrat de Constituție, controlul ierarhic în activitatea procurorilor presupune eo ipso posibilitatea efectuării actelor și lucrărilor de către însuși procurorul ierarhic superior, care controlează activitatea procurorilor din subordinea sa. Ca urmare, dispoziția legală ce formează obiectul excepției de neconstituționalitate nu contravine art. 131 alin. (1) din Constituție și nici unei alte norme consacrate prin Legea fundamentală, ci constituie o regulă de procedură, pe care legiuitorul are libertatea să o adopte, în conformitate cu art. 126 alin. (2) din Constituție. Prevederile legale criticate nu aduc atingere temeiului constituțional invocat, ci, dimpotrivă, dezvoltă principiul controlului ierarhic în activitatea procurorilor, reprezentând totodată o garanție a respectării dispozițiilor constituționale. De asemenea, prevederile legale criticate se aplică tuturor persoanelor aflate în ipoteza normei legale criticate, legiuitorul instituind criterii obiective, clare și precise cu privire la incidența textului. Acestea au, de asemenea, menirea de a garanta dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil, întrucât stabilesc o procedură specială în situațiile în care urmărirea penală ar fi îngreunată, când planează suspiciuni asupra imparțialității procurorului desemnat, când există relații de rudenie până la gradul patru inclusiv între anumite persoane ce servesc din punct de vedere decizional sau administrativ la înfăptuirea justiției ori când există pericolul de tulburare a ordinii publice.”.

²⁴ În considerentele deciziei, instanța de contencios constituțional a arătat că „Art. 209 din Codul de procedură penală reglementează competența procurorului în faza urmăririi penale. Alin. (4¹) al acestui articol, criticat în prezenta cauză, a fost introdus prin art. I pct. 15 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 60/2006, publicată

De lege lata, modalitatea de determinare a motivelor în funcție de care poate avea loc preluarea cauzelor penale de la alte parchete are un caracter exclusiv „judiciar”, ele fiind menționate doar în considerentele actului procesual generator al acesteia.

Trebuie menționat că efectul deciziei nr. 1058/2007 a Curții Constituționale – valorificat în configurația actualelor dispoziții ale art. 325 C.pr.pen. - nu a fost acela de a conferi un caracter discreționar și arbitrar manifestării de voință a organului judiciar care dispune preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi

în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 7 septembrie 2006, și stabilește cazurile în care procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare pot prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare. Curtea constată că reglementarea, de principiu, a posibilității procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic superioare de a prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare răspunde unor exigențe ce vizează asigurarea unui cadru legislativ care să permită funcționarea eficientă a activităților de urmărire penală și să dea expresie principiului controlului ierarhic potrivit căruia procurorii își desfășoară activitatea, consacrat de art. 132 alin. (1) din Constituție. Așa fiind, nu pot fi reținute criticile autorului excepției, în opinia căruia reglementarea posibilității ca unii făptuitori să fie cercetați de alte organe judiciare, ierarhic superioare, ar aduce atingere înlăptuirii actului de justiție. De altfel, dispozițiile constituționale invocate în motivarea excepției, respectiv cele ale art. 124 alin. (2), potrivit cărora „Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”, nu sunt incidente în cauză. Aceasta întrucât actul de justiție, în sensul art. 124 din Constituție, este atributul exclusiv al instanțelor judecătorești, iar prevederile legale criticate se referă la competența procurorilor în faza urmăririi penale și privesc desfășurarea urmăririi penale, ca fază a procesului penal. În același timp, însă, Curtea constată că restrângerea posibilității procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic superioare de a prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare, realizată prin dispozițiile lit. a), b), c) și d) ale art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală, încalcă în mod vădit prevederile art. 132 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora "Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției", astfel încât, în ceea ce privește aceste dispoziții legale, excepția de neconstituționalitate urmează să fie admisă. Curtea reține în acest sens că principiul subordonării ierarhice sau al unității de acțiune a membrilor Ministerului Public, prevăzut de dispozițiile constituționale mai sus menționate și care conferă specificul acestei categorii de magistrați, semnifică legătura existentă între procurorii care compun Ministerul Public, în considerarea căreia aceștia sunt obligați să se supună șefilor lor, adică să efectueze sau să se abțină de la efectuarea unor acte, din ordinul acestora. În virtutea statutului procurorilor consacrat de Constituție, diferit de cel al judecătorilor, care sunt independenți, controlul ierarhic în activitatea procurorilor nu se poate realiza fără posibilitatea efectuării actelor și lucrărilor de competența procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic inferioare de către însuși procurorul ierarhic superior, care controlează activitatea procurorilor din subordinea sa. Așa fiind, reglementarea, cu caracter strict și limitativ, a unor situații în care cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare pot fi preluate, pentru efectuarea urmăririi penale, de procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare restrânge în mod nejustificat competența acestora din urmă, cu consecința încălcării principiilor care guvernează activitatea Ministerului Public. Chiar dacă, aparent, lit. d) teza întâi a art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală atenuază caracterul excesiv de restrictiv al dispozițiilor cuprinse în lit. a), b) și c), prin referirea la „alte împrejurări obiective” în care există posibilitatea preluării cauzelor în discuție, teza finală a aceluiași text de lege anulează, practic, acest efect, deoarece condiționează măsura preluării cauzelor de „acordul procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală”. Această condiție impusă de lege nu numai că este într-o vădită contradicție cu principiul controlului ierarhic ce guvernează activitatea procurorilor, ci poate crea și suspiciuni cu privire la modul în care acești magistrați își îndeplinesc atribuțiile, întrucât induce ideea posibilității unei „negocieri”, pe linie ierarhică, a competenței de efectuare a urmăririi penale, în funcție de diversele particularități ale unor cauze. În plus, limitarea de competență stabilită prin prevederile lit. a), b), c) și d) ale art. 209 alin. (4¹) din Codul de procedură penală se poate dovedi, în practică, o piedică în calea eficientizării activității de urmărire penală, ceea ce contrazice însăși rațiunea reglementării exprese a posibilității procurorilor din cadrul parchetelor ierarhic superioare de a prelua, în vederea urmăririi penale, cauze din competența parchetelor ierarhic inferioare.”.

penale²⁵, ci acela de a-i oferi o mai mare marjă de apreciere în exercitarea controlului ierarhic și în determinarea motivelor concrete care justifică utilizarea acestui instrument procedural²⁶.

Această concluzie rezultă cu evidență din dispozițiile art. 325 alin. (1) C.pr.pen., care impune „*motivarea*” dispoziției de preluare a unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, ceea ce impune învederarea în considerentele actului procesual (ordonanță) a motivelor concrete care o justifică²⁷.

Necesitatea indicării motivelor care stau la baza preluării unei cauze penale în vederea supravegherii sau efectuării urmăririi penale este reclamată și de faptul că normele ce o reglementează au un caracter de excepție în materia competenței organelor de urmărire penală, consacrand, așadar, o derogare de la normele procesuale care reglementează competența materială, personală (și eventual) funcțională a parchetelor, a căror nerespectare atrage nulitatea absolută a actelor de urmărire penală efectuate de organul de urmărire penală necompetent, în temeiul art. 281 alin. (1) lit. b¹) C.pr.pen.

Neindicarea în considerentele ordonanței prin care se dispune preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale a motivelor concrete care o justifică sau o motivare prea generală a acesteia poate atrage sancțiunea nulității relative a ordonanței de preluare, cu condiția ca această omisiune să producă o vătămare procesuală unei părți sau subiect procesual principal care să nu poate fi înlăturată decât prin desființarea actului procesual, aceasta putând fi invocată:

- a) în procedura plângerii împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, prevăzută de art. 336 – 341 C.pr.pen.²⁸, putând conduce la infirmarea, ca nelegală, a ordonanței de preluare²⁹, de către procurorul ierarhic superior

²⁵ Instanța de contencios constituțional a arătat că „*nu poate fi admisă teza înfrângerii principiului liberului acces la justiție ori al dreptului la apărare, deoarece un eventual arbitrar ori nerespectarea legii pot fi cenzurate de instanța de judecată cu prilejul contestării unei soluții de netrimiteră în judecată, urmând procedura prevăzută de art. 278¹ din Codul de procedură penală, ori cu prilejul soluționării cauzei în urma emiterii actului de inculpare.*” (Curtea Constituțională, decizia nr. 83 din 27 ianuarie 2011, publicată în M. Of. al României 148 din 01.03.2011).

²⁶ În practica organelor de urmărire penală, la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, al parchetelor de pe lângă curte de apel și al parchetelor de pe lângă tribunal sunt emise ordine cu caracter administrativ în care sunt stabilite criteriile în funcție de care acestea pot prelua de la parchetele ierarhic inferioare cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale; aceste criterii au un caracter exemplificativ (iar nu unul exhaustiv), pentru a nu limita posibilitatea preluării cauzelor penale și în anumite situații care nu s-ar încadra în tiparul acestora.

²⁷ De altfel, folosirea adjectivului „*motivată*” în cuprinsul dispozițiilor art. 325 lin. 1 C.pr.pen. are tocmai rolul de a accentua obligația organului judiciar de a indica motivele concrete ale preluării, în condițiile în care obligația motivării actului procesual (ordonanța) era oricum prevăzută în norma generală prevăzută de art. 286 alin. (1) și (2) lit. d) C.pr.pen.

²⁸ Întrucât, în marea majoritatea situațiilor, preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale are loc în etapa urmăririi penale *in rem*, cât mai aproape de momentul sesizării organului de urmărire penală, iar ordonanța de preluare nu trebuie comunicată subiecților procesuali principali sau părților, astfel de plângeri sunt cvasiinexistente.

²⁹ Ordonanța de preluare a unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale emisă de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu poate fi atacată cu plângere, în temeiul art. 339 alin. (2) C.pr.pen; în schimb, în temeiul aceluiași dispoziții legale: a) ordonanța de preluare a unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale emisă de procurorul-șef al Direcției Naționale Anticorupție sau al Direcției de Investigare a Infraacțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism sau de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel poate fi infirmată de procurorul general al

celui care a dispus preluarea, potrivit art. 304 alin. (2) C.pr.pen.³⁰ ori la desființarea acesteia, ca fiind lovită de nulitate relativă, de către judecătorul de cameră preliminară, în procedura plângerii împotriva soluției de clasare, potrivit art. 341 alin. (7) pct. 2 C.pr.pen.;

- b) în procedura de cameră preliminară reglementată de dispozițiile art. 342-348 C.pr.pen., în contextul verificării legalității actelor de urmărire penală de către judecătorul de cameră preliminară.

Nu trebuie confundată ipoteza „*nemotivării*” ordonanței prin care se dispune preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, din perspectiva neindicării motivelor concrete ce o justifică, ce vizează caracterul „nelegal” al acesteia” și care poate forma obiectul verificării judecătorului de cameră preliminară, cu ipoteza „*inexistenței faptice a motivelor*” invocate în considerentele acestei ordonanțe, ce vizează caracterul „netemeinic” al acesteia, ce poate fi verificat doar de către procurorul ierarhic superior celui care a dispus preluarea cauzei, iar nu și de către judecătorul de cameră preliminară, ce nu se poate substitui organului judiciar competent să dispună preluarea cauzei, din perspectiva temeiniciei sau oportunității acesteia.

Motivele ce pot justifica preluarea unei anumite cauze penale de la un parchet inferior, în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, pot consta, exemplificativ, în:

- a) *complexitatea cauzei penale, decurgând din: numărul mare al faptelor și al făptuitorilor, gravitatea faptelor din perspectiva urmărilor socialmente periculoase produse efectiv, săvârșirea faptelor penale pe o arie teritorială mai extinsă, multitudinea și diversitatea mijloacelor de probă și al procedurilor probatorii incidente în cauză;*
- b) *rezonanța socială deosebită a faptelor penale ce formează obiectul cauzei, materializată în: existența unei stări de conflict social local între mai multe persoane, familii, grupuri etnice, gradul ridicat de repulsie și insecuritate socială generat de numărul mare al faptelor penale săvârșite și particularitățile acestora [de exemplu, fapte penale comise cu ferocitate, „în serie” sau vizând o anumită categorie socială (de exemplu, femei, copii, persoane din comunitatea LGBTQIA+ etc.) ori prin practicarea unui anumit mod de operare etc.] ori de neidentificarea autorului/autorilor acestora;*
- c) *calitatea făptuitorilor, părților ori a subiecților procesuali principali (persoane publice, persoane influente la nivel local, persoane având diferite conexiuni cu organele de cercetare penală etc.);*
- d) *existența unor legături de rudenie, afinitate sau de altă natură a făptuitorilor, a*

Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în calitate de procuror ierarhic superior, iar b) ordonanța de preluare a unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale emisă de prim-procurorul parchetului de pe lângă tribunal poate fi infirmată de procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel, în calitate de procuror ierarhic superior.

³⁰ Potrivit art. 68 alin. (3) și (4) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, „(3) Măsurile și soluțiile adoptate de procuror pot fi infirmate în scris și motivat de către procurorul ierarhic superior ori de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, atunci când acesta constată că sunt nelegale sau netemeinice. (4) Măsurile și soluțiile adoptate de procurorii din cadrul Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infraacțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism pot fi infirmate în scris și motivat numai de către procurorul ierarhic superior ori de către procurorul-șef al direcției, atunci când acesta constată că sunt nelegale sau netemeinice.”.

părților sau subiecților procesuali principali cu procurorii sau personalul auxiliar de specialitate din cadrul parchetului ierarhic inferior;

- e) existența unei scheme de personal deficitare la nivelul parchetului ierarhic inferior și a unui număr mare de cauze penale înregistrate pe rolul acestuia, impunând o echilibrare a volumului de muncă la nivelul acestuia din urmă;*
- f) promovarea unui procuror la parchetul ierarhic superior care preia cauza penală, în contextul în care, anterior, acesta a efectuat urmărirea penală sau supravegherea urmării penale o perioadă semnificativă de timp în cauza respectivă, în condițiile vechimii și a complexității deosebite a acesteia.*

Trebuie menționat că apariția acestor motive determină și momentul procesual în care poate avea loc preluarea unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmării penale: imediat după momentul înregistrării actului de sesizare la parchetul ierarhic inferior, pe parcursul etapei urmării penale „in rem” sau pe parcursul efectuării urmării penale „in personam”³¹.

³¹ În jurisprudență, a fost desființată o ordonanță de preluare a unei cauze penale în vederea supravegherii urmării penale de la un parchet inferior, întrucât, la momentul preluării urmării penale era finalizată, singurul act de urmărire penală efectuat de procurorul de la parchetul ierarhic superior care a preluat cauza fiind întocmirea rechizitoriului; soluția a fost susținută în doctrină, arătându-se că preluarea unei cauze de la un parchet ierarhic inferior poate avea ca obiect doar efectuarea sau supravegherea urmării penale, privită ca activitate de strângere și evaluare a probelor, iar nu doar soluționarea cauzei în baza probelor administrate de parchetul ierarhic inferior; prin urmare, soluționarea de către procurorul de la parchetul ierarhic superior a unei cauze preluate, prin întocmirea rechizitoriului, deși acesta nu a efectuat sau supravegheat anterior urmărirea penală, aduce atingere dreptului inculpatului la un proces echitabil, ca urmare a imposibilității acestuia de a-și exercita dreptul la apărare în fața procurorului care a dispus trimiterea în judecată, autorul propunând limitarea temporală a posibilității de preluare a unei cauze doar pentru perioada efectuării sau supravegherii urmării penale și inadmisibilitatea dispunerii acesteia în cazul în care ar urma să aibă loc doar soluționarea cauzei de procuror. (C. Sima, *Preluarea cauzelor în care urmărirea penală este terminată*, în „Dreptul”, nr. 7/2016, p. 138-141, autorul opinând favorabil considerentelor încheierii nr. 55/CCP/2015 din 25 mai 2015 a Tribunalului Bihor, secția penală); credem că, *de lege lata*, întrucât dispozițiile art. 325 C.pr.pen. nu fac nicio distincție în funcție stadiul procesual al urmării penale, preluarea unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmării penale poate avea loc oricând pe parcursul acestei faze procesuale, până la soluționarea cauzei de către procuror – așadar chiar și după finalizarea activității de strângere și administrare a probelor de către procuror sau organul de cercetare penală; între sintagmele „cercetare penală” și „urmărire penală” există diferențe majore de ordin calitativ (esență) și cantitativ (sfera de întindere); activitatea de cercetare penală reprezintă o parte componentă a fazei de urmărire penală, având ca obiect strângerea și verificarea probelor cu privire la existența infracțiunilor și identificarea făptuitorilor, în vederea stabilirii răspunderii penale a acestora, fiind efectuată de organele de cercetare penală, generale sau speciale, sub supravegherea procurorului; urmărirea penală constituie o fază a procesului penal care se finalizează după terminarea activității de cercetare penală, prin dispunerea de către procuror a uneia din soluțiile prevăzute de lege (a se vedea pentru delimitarea celor două noțiuni: I. Ionescu-Dolj, *Curs de procedură penală română*, Editura Socec & Co. S.A., București, 1937, p. 261; Gh. Mateuț, *Tratat de procedură penală*, vol. I, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 275; Gr. Gr. Theodoru, *Tratat de drept procesual penal*, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 582 - 586); or, dispozițiile art. 325 C.pr.pen. au în vedere *urmărirea penală*, ca fază a procesului penal, iar *nu doar cercetarea penală*, ca etapă componentă a acesteia; pe de altă parte, legea procesuală penală conferă suficiente garanții procesuale părților și subiecților procesuali principali, din perspectiva exercitării dreptului la apărare, ca o componentă a dreptului la un proces echitabil, cum ar fi: dreptul de a formula plângere împotriva actelor de urmărire penală; dreptul de a formula plângere împotriva soluției de clasare la judecătorul de cameră preliminară; confirmarea soluției de renunțare la urmărirea penală de către judecătorul de cameră preliminară; verificarea legalității administrării probelor și a actelor de urmărire penală în procedura de cameră preliminară, după trimiterea în judecată; dreptul părților de a solicita instanței readministrarea în cursul cercetării judecătorești a probelor administrate în faza de urmărire penală, în măsura în care au fost

În fine, apariția acestor motive nu generează, *ex nunc*, în sarcina parchetului ierarhic superior o obligație de preluare a cauzei penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, întrucât dispozițiile art. 325 alin. (1) C.pr.pen. – ce folosesc sintagma „*pot prelua*” - conferă doar o facultate procesuală, fundamentată pe considerente de oportunitate, iar nu o obligație procesuală a cărei neîndeplinire ar periclita competența materială a parchetului ierarhic inferior cu privire la efectuarea sau supravegherea urmăririi penale în cauza penală, această competență materială păstrându-se neviciată, în lipsa dispoziției de preluare a cauzei penale.

6. COMPETENȚA FUNCȚIONALĂ DE A DISPUNE PRELUAREA CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE

Potrivit art. 325 alin. (1) C.pr.pen., competența funcțională de a dispune preluarea unei cauze penale de către procurorii unui parchet superior de la un parchet ierarhic inferior aparține „*conducătorului parchetului ierarhic superior*”, respectiv:

A. parchetele civile

- a) *procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție*, care ar competența funcțională de a dispune preluarea unei cauze penale de la oricare din unitățile de parchet subordonate, respectiv: parchetele de pe lângă curțile de apel, parchetele de pe lângă tribunale și parchetele de pe lângă judecătorii;
- b) *procurorii generali al parchetelor de pe lângă curțile de apel*, care au competența funcțională de a dispune preluarea unei cauze penale de la oricare din unitățile de parchet subordonate, respectiv: parchetele de pe lângă tribunale și parchetele de pe lângă judecătorii;
- c) *prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale*, care au competența funcțională de a dispune preluarea unei cauze penale de la oricare din unitățile de parchet subordonate, respectiv parchetele de pe lângă judecătorii.

B. parchetele militare

- a) *procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție*, care ar competența funcțională de a dispune preluarea unei cauze penale, în vederea efectuării urmăririi penale de către procurorii militari din cadrul Secției parchetelor militare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de la oricare din unitățile de parchet subordonate, respectiv: Parchetul Militar de

contestate de către acestea – toate acestea garantând protecția dreptului la un proces echitabil, care trebuie analizat în ansamblul procedurii, iar nu în contextul restrâns al unei faze procesuale; mai mult, credem că nici *de lege ferenda* nu ar fi oportună o limitare în timp, pe cale legislativă, a posibilității preluării unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, în condițiile în care, pe de o parte, aceasta nu este dispusă în mod arbitrar, ci motivat, iar pe de altă parte motivele care o justifică pot apărea oricând pe parcursul urmăririi penale, o limitare în timp a posibilității dispunerii sale împiedicând parțial atingerea scopurilor pentru îndeplinirea cărora a fost create, în condițiile în care, astfel cum am arătat, legea procesuală penală consacră suficiente garanții procesuale ocrotirii dreptului la un proces echitabil.

pe lângă Curtea Militară de Apel și parchetele militare de pe lângă tribunalele militare București, Iași, Cluj și Timișoara;

- b) *procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel*, care ar avea competența funcțională de a dispune preluarea unei cauze penale, în vederea efectuării urmăririi penale, de la parchetele militare de pe lângă tribunalele militare București, Iași, Cluj și Timișoara.

În cadrul subordonării ierarhice în structura Direcției Naționale Anticorupție și a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, prevăzută de dispozițiile art. 325 alin. (2) C.pr.pen., competența funcțională de a dispune preluarea unei cauze penale de la oricare dintre structurile teritoriale (servicii sau birouri) în vederea efectuării urmăririi penale de către procurorii din cadrul structurilor centrale ale acestora, aparține *procurorilor-șefi ai celor două direcții*.

Întrucât îmbracă forma unui „*act procesual*”³², preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale nu poate forma obiectul unei „*delegări*” din partea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau a procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel în favoarea procurorilor generali adjuncți ai acestuia, a procurorului general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel în favoarea procurorului general militar adjunct al acestuia, a procurorului-șef al D.N.A. sau D.I.I.C.O.T. în favoarea procurorilor-șefi adjuncți ai acestuia ori a prim-procurorului parchetului de pe lângă tribunal în favoarea prim-procurorilor adjuncți ai acestuia, având în vedere dispozițiile prohibitive ale art. 201 alin. (1) și (2) C.pr.pen. coroborate cu cele ale art. 200 alin. (2) C.pr.pen.³³.

³² Cu privire la noțiunea și trăsăturile „*actelor procesuale*”, ca fiind acte autonome, cu efect dispozitiv și constitutiv, ce reflectă manifestarea de voință a organelor judiciare și a celorlalți participanți la procesul penal, cu privire la desfășurarea procesului penal (respectiv exercitarea acțiunii penale și civile în procesul penal) și ale „*actelor procedurale*”, reprezentând mijloacele juridice cu caracter accesoriu, prin care se aduc la îndeplinire dispozițiile cuprinse în actele procesuale – acestea fiind diferențe specifice ale genului proxim „*acte de procedură penală*”, a se vedea, pe larg: A. Capone, *L’invalidità nel processo penale* (tra teoria e dogmatica), CEDAM, Padova, 2012, p. 152 și urm.; A. Vasiliu, *op. cit.*, p. 44-52; N. Giurgiu, *op. cit.*, p. 10-26; Gr. Gr. Theodoru, *op. cit.*, p. 479-480; Gh. Mateuț, *Tratat de procedură penală. Partea generală*, vol. II, Editura C.H. Beck, București, 2012, p. 748-753; pe bună dreptate s-a arătat în doctrină faptul că „*actele procesuale*” produc efecte juridice de valoare constitutivă în procesul penal, având o contribuție directă și esențială la organizarea și desfășurarea acestuia, în timp ce „*actele procedurale*” îndeplinesc un rol instrumental-static, formal și conservator în procesul penal; a se vedea, pentru detalii, I. Dragomir, *Inadmisibilitatea și decăderea ca sancțiuni procedurale penale*, Editura C.H. Beck, București, 2012, p. 16; pentru distincția dintre „*actele procesuale*” și „*actele procedurale*” în jurisprudența Curții Constituționale, a se vedea pct. 20 din decizia nr. 297 din 26 aprilie 2018 a Curții Constituționale, publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 518 din 25 iunie 2018.

³³ Nu trebuie confundat instrumentul procesual al „*delegării*”, prevăzut de dispozițiile art. 201 C.pr.pen. cu „*delegarea dreptului de semnătură*”, instrument juridic de natură administrativă incident în cazul absenței temporare sau al imposibilității exercitării funcției de către procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel sau a prim-procurorului parchetului de pe lângă tribunal și care este compatibil cu emiterea ordonanței de preluare a unei cauze penale; astfel, potrivit art. 108 alin. (3), (4) și (6) din Regulamentul de ordine interioară al parchetelor, aprobat prin hotărârea nr. 1.106 din 31 august 2023 a Consiliului Superior al Magistraturii – Secția pentru procurori, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 794 din 4 septembrie 2023, „(3) *La parchetele de pe lângă curțile de apel unde există un singur procuror general adjunct, în perioada absenței procurorului general sau a imposibilității exercitării funcției, indiferent de cauza acesteia, procurorul general adjunct îl înlocuiește de drept în exercitarea atribuțiilor ce îi revin în această calitate. În cazul vacanței funcției de procuror general, indiferent de cauza acesteia, procurorul general adjunct îl înlocuiește de drept în exercitarea atribuțiilor ce îi revin în această calitate, până la delegarea unui procuror în funcția de procuror*

Manifestarea de voință a organului judiciar competent să dispună preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale și, prin urmare, prorogarea de competență pe care o operează, sunt „*irrevocabile*”, în sensul că:

- a) în lipsa unei dispoziții legale exprese, organul judiciar care a dispus preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale *nu mai poate reveni ulterior asupra deciziei sale*, chiar dacă motivele concrete care au justificat-o au încetat să mai existe³⁴, întrucât:
 - manifestarea de voință care stă la baza dispoziției de preluare a unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale nu îmbracă forma unui act administrativ individual (de regulă, revocabil), ci a unui *act procesual penal*³⁵ (de regulă, irevocabil);
 - cazurile în care poate interveni revocarea unei măsuri dispuse pe parcursul procesului penal sunt expres prevăzute de legea procesuală penală³⁶, ele neputând fi extinse și la alte situații neprevăzute de aceasta.
- b) procurorul din cadrul parchetului ierarhic superior care a dobândit competența materială și/sau personală de a efectua sau supraveghea urmărirea penală în cauza penală preluată trebuie să o soluționeze, prin întocmirea rechizitoriului sau

general. În cazul în care există 2 sau 3 procurori generali adjuncți, prin ordin al procurorului general se va stabili ordinea în care se exercită conducerea parchetului de pe lângă curtea de apel.(4) În cazul absenței sau a imposibilității exercitării funcției în mod concomitent de către procurorul general, adjunctul sau adjuncții săi, conducerea parchetului va fi asigurată, în ordinea stabilită prin ordin al procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel sau, după caz, al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de procurorii cu alte funcții de conducere din cadrul respectivului parchet de pe lângă curtea de apel care preiau atribuțiile administrative specifice acestei funcții. (6) În situațiile prevăzute la alin. (3) și alin. (4), procurorul general va delega dreptul de semnătură procurorului general adjunct sau, după caz, procurorului cu altă funcție de conducere desemnat.”; potrivit art. 122 alin. (3), (4) și (6) din același regulament, „(3) La parchetele de pe lângă tribunale unde există un singur prim-procuror adjunct, acesta este înlocuitorul de drept al prim-procurorului. Dispozițiile art. 108 alin. (3) se aplică în mod corespunzător.(4) În cazul absenței sau a imposibilității exercitării funcției în mod concomitent de către prim-procuror, adjunctul sau adjuncții săi, conducerea parchetului va fi asigurată, în ordinea stabilită prin ordin al prim-procurorului parchetului de pe lângă tribunal sau, după caz, al conducătorului parchetului ierarhic superior, de procurorii cu alte funcții de conducere din cadrul parchetului de pe lângă respectivul tribunal care preiau atribuțiile administrative specifice acestei funcții. (6) În situațiile prevăzute la alin. (3) și alin. (4), prim-procurorul va delega dreptul de semnătură prim-procurorului adjunct sau, după caz, procurorului cu altă funcție de conducere desemnat.”.

³⁴ În mod corect s-a arătat în doctrină că „După preluarea cauzei, pentru revenirea la situația anterioară preluării nu este suficient să se constate că a dispărut motivul inițial de oportunitate a preluării, ci ar trebui să existe și un instrument juridic procesual și procedural (cu data certă) prin care să fie create condițiile procesuale de legalitate a declinării, și anume: a) contracția competenței amplificate a procurorului de la parchetul ierarhic superior și revenirea la competența inițială, firească, astfel încât acesta să devină necompetent în raport de cauza preluată. b) reactivarea competenței procurorului dezinvestit. Or, se constată, acest temei juridic nu există; în raport de art. 325 C.proc.pen., el însuși o normă specială, nu există o simetrie normativă care să permită parcurgerea, în sens invers, a traseului procesual al preluării; nu este prevăzut în lege niciun act procesual prin care să se dispună asupra celor două condiții de legalitate mai sus-menționate.” (L. Popescu, *op. cit.*, p. 220).

³⁵ În același sens, a se vedea C. Sima, *op. cit.*, în „Dreptul”, nr. 7/2016, p. 140.

³⁶ De exemplu: revocarea măsurilor preventive, prevăzută de art. 242 C.pr.pen., revocarea măsurii suspendării executării hotărârii, în cazul judecării unei revizuirii, prev. de art. 460 alin. (3) C.pr.pen., revocarea măsurii suspendării executării hotărârii, în cazul judecării unui recurs în casație, prev. de art. 441 alin. (2) C.pr.pen., revocarea urmăririi în procedura dării în urmărire a unei persoane, în temeiul art. 526 C.pr.pen., revocarea amânării aplicării pedepsei, prev. de art. 582 C.pr.pen., revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere, prev. de art. 583 C.pr.pen., revocarea liberării condiționate, prev. de art. 588 C.pr.pen.

a unui acord de recunoaștere a vinovăției ori prin dispunerea unei soluții de clasare sau renunțare la urmărirea penală, neputând dispune declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea parchetului ierarhic inferior de la care a fost preluată aceasta³⁷ ori a altui parchet ierarhic inferior³⁸, aceasta putându-se dispune doar în cazurile în care, în urma administrării unor probe în faza de urmărire penală, cauza a intrat în competența materială și/sau personală a parchetului ierarhic superior celui care a preluat cauza penală ori a Direcției Naționale Anticorupție sau a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism. Întrucât normele de competență după materie sau după calitatea persoanei au un caracter absolut, iar incidența acestora nu poate fi lăsată la opțiunea organului judiciar în favoarea căruia a operat prorogarea de competență, credem că nerespectarea lor – în urma declinării competenței de soluționare a cauzei preluate de către parchetul ierarhic superior în favoarea parchetului ierarhic inferior de la care a fost preluată aceasta ori a altui parchet ierarhic inferior (prin ipoteză, inaplicabilă³⁹) - ar trebui

³⁷ În același sens, a se vedea L. Popescu, *op. cit.*, p. 214-221, autorul arătând, pe bună dreptate, că „Legiuitorul nu reglementează „preluarea cauzelor” într-un mod generic, cu finalitate opțională, deschisă oricărui arbitrar (informare directă, control, eventual efectuarea unei anumite activități sau a alteia urmată de restituire etc.), ci precizează expres că se va realiza „în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale”, adică a întregii urmăririi penale până la completarea acesteia și indiferent ce eveniment factual, de natură a influența strict oportunitatea instrumentării cauzei, ar putea surveni (aceasta însă nu exclude preluarea cauzei preluate, așadar aplicarea, încă o dată, a disp. art. 325 C.proc.pen. cu încă o treaptă mai sus, ierarhic superioară). (...) Ca să poată instrumenta o cauză după preluare, este obligatorie o dilatare (amplificare, prorogare) prealabilă a competenței firești deținute, conform normei generale, de către procurorii structurii ierarhic superioare, strict referitor la această cauză, până la realizarea unei competențe de conjunctură. Fără această dilatare, imediat după preluarea cauzei, verificându-și competența [art. 58 alin. (1) C.proc.pen.] și constatându-se necompetenți [art. 58 alin. (2) C.proc.pen.], procurorii structurii ierarhic superioare ar fi obligați să decline înapoi, ceea ce ar fi absurd. Or, legea trebuie interpretată în sensul de a produce efecte, iar nu în acela de a nu produce. (...) Decizia conducătorului de parchet de a extinde competența firească a procurorilor în subordine (strict pe o anumită cauză) le conferă acestora nu numai dreptul, dar și obligația de a instrumenta respectiva cauză, deci fără a le acorda posibilitatea de a exercita un drept de opțiune (să instrumenteze sau să nu instrumenteze). În raport de normele generale, procurorii nu pot (nu au dreptul și nici obligația) să instrumenteze acea cauză, dar, prin decizia conducătorului, vor putea (vor avea dreptul, dar și obligația) să o instrumenteze. Legea permite, astfel, conducătorului de parchet să dilate competența firească a procurorilor în subordine, iar instrumentul juridic necesar pentru această manifestare de voință îl constituie art. 325 C.proc.pen.: „preluarea cauzelor”. (...) În procedura declinării de competență, așa după cum este reglementată prin lege, procurorul nu își poate modifica singur competența care i-a fost atribuită - prin lege sau prin dispoziția conducătorului de parchet - pentru ca apoi să se constate necompetent, ci poate doar constata că acea competență care i-a fost atribuită nu corespunde cauzei și, pe cale de consecință, declină.”; în sens contrar, a se vedea C. Sima, *Preluarea unei cauze penale de către parchetul ierarhic superior*, în „Pro Lege”, nr. 3-4/2015, p. 225-226, autorul arătând că „dacă după efectuarea unor acte de urmărire penală, mai numeroase sau mai puțin numeroase, procurorul ierarhic superior ajunge la concluzia că este util să se restituie cauza procurorului inițial sesizat sau să fie trecută unui alt procuror, competent din punct de vedere material, credem că nu există nici un impediment. În orice caz legea tace și dacă tace nici noi nu trebuie să facem distincție.”.

³⁸ De exemplu, după preluarea unei cauze penale având ca obiect săvârșirea mai multor infracțiuni de „tâlhărie” de către Parchetul de pe lângă Tribunalul București de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, cauza penală nu mai poate fi declinată acestuia din urmă sau vreunuia dintre parchetele de pe lângă judecătoriile sectoarelor 2-6.

³⁹ Dispozițiile art. 58 alin. (2) C.pr.pen. fundamentează declinarea competenței tocmai pe *situația premisă a necompetenței procurorului care se desesizează în favoarea procurorului competent*; or, prin preluarea cauzei, procurorul a dobândit tocmai competența materială și/sau personală ce a aparținut anterior parchetului

- să atragă *nulitatea absolută* a actelor de urmărire penală efectuate de către acesta din urmă, după primirea cauzei, în temeiul art. 281 alin. (1) lit. b¹ C.pr.pen.
- c) procurorul din cadrul structurii centrale a Direcției Naționale Anticorupție sau a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism care a preluat o cauză penală în vederea efectuării urmăririi penale de la unul dintre serviciile sau birourile teritoriale din structura direcției, în temeiul art. 22³ din O.U.G. nr. 43/2002. sau art. 17 din O.U.G. nr. 78/2016, nu mai poate dispune ulterior retrimiteră⁴⁰ cauzei preluate aceluiași serviciu sau birou teritorial ori trimiterea acesteia altui serviciu sau birou teritorial, urmând să efectueze urmărirea penală și să soluționeze cauza preluată, prin dispunerea uneia din soluțiile prevăzute de Codul de procedură penală⁴¹. Scopul instituției preluării unei cauze penale - menționat de dispozițiile sus-menționate - este exclusiv cel al *efectuării urmăririi penale în cauza preluată* de către procurorii din cadrul structurilor centrale ale celor două direcții, iar nu cel de „redistribuire” a acesteia între birourile sau serviciile acestor direcții. Totuși, având în vedere competența plenară a procurorilor din cadrul celor două direcții, o conduită contrară dispozițiilor sus-menționate ar putea atrage doar sancțiunea *nulității relative* a actelor de urmărire penală efectuate de către procurorul căruia i s-a retrimis/trimis cauza preluată anterior, cu condiția producerii unei vătămări procesuale unei părți sau unui subiect procesual principal care să nu poate fi înlăturată decât prin desființarea acestora, potrivit art. 282 alin. (1) C.pr.pen.

7. CONDIȚIILE ÎN CARE POATE AVEA LOC PRELUAREA CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE

7.1. Relația de subordonare ierarhică a parchetelor între care are loc preluarea unei cauze penale

Fundamentată pe „principiul subordonării ierarhice” între unitățile Ministerului Public, preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale are o *direcționare verticală*, operând dinspre „*parchetul ierarhic inferior*” spre „*parchetul ierarhic superior*”.

Dacă Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție se află în vârful ierarhiei unităților Ministerului Public, putând prelua cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale de la oricare dintre acestea, indiferent de natura lor „civilă”

ierarhic inferior, neputându-se, așadar, desesiza în favoarea acestuia din urmă cu privire la aceeași cauză penală.

⁴⁰ Întrucât, astfel cum am arătat, indiferent de structura organizatorică – centrală sau teritorială - din care fac parte, toți procurorii specializați din cadrul Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism exercită pe întreg teritoriul României aceeași competență materială, personală și teritorială de a efectua urmărirea penală, indiferent de locul săvârșirii infracțiunii, instituția „declinării competenței” prevăzută de dispozițiile art. 58 alin. (2) C.pr.pen. este *inoperabilă* în cadrul structurii celor două direcții ale Ministerului Public.

⁴¹ Pentru ipoteza dispunerii disjungerii cauzei cu privire la unele fapte de către structura centrală a Direcției Naționale Anticorupție sau a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, a se vedea secțiunea 19.4. - „*Preluarea unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale și instituția „disjungerii cauzelor*”.

sau militară ori de poziția ocupată în structura ierarhică a Ministerului Public, în cazul parchetelor de pe lângă curțile de apel și al parchetelor de pe lângă tribunale, premisa „subordonării ierarhice” implică posibilitatea acestora de a prelua cauze penale doar de la unitățile parchetele subordonate lor⁴², iar nu și de la alte unități de parchet aflate într-o altă relație de subordonare ierarhică⁴³.

În cadrul ierarhiei parchetelor militare, Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel poate prelua orice cauză penală, în vederea efectuării urmăririi penale, de la parchetele militare de pe lângă tribunalele militare București, Iași, Cluj și Timișoara, aflate în subordinea acestuia.

Ipoteza reglementată de art. 325 alin. (2) C.pr.pen., vizează „o altă subordonare ierarhică”, sintagmă care are în vedere incidența principiului subordonării ierarhice în cadrul structurilor specializate ale Ministerului Public, respectiv Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism⁴⁴.

În această ipoteză, preluarea unei cauze penale în vederea efectuării urmăririi penale va opera dinspre *structurile teritoriale* – servicii sau birouri - ale Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism spre *structurile centrale* ale acestora.

Întrucât între serviciile și birourile din cadrul D.N.A. și D.I.I.C.O.T. nu există o relație de subordonare ierarhică, rezultă că instituția „preluării” nu va opera în favoarea procurorilor serviciilor teritoriale ale celor două direcții, cu privire la cauzele penale înregistrate la birourile din circumscripția lor.

⁴² De exemplu, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București poate prelua cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale doar de la: a) Parchetul de pe lângă Tribunalul București, Parchetul de pe lângă Tribunalul Ilfov, Parchetul de pe lângă Giurgiu, Parchetul de pe lângă Tribunalul Teleorman, Parchetul de pe lângă Tribunalul Ialomița și Parchetul de pe lângă Tribunalul Călărași sau de la unitățile de parchet ierarhic inferioare acestora, respectiv b) parchetele de pe lângă judecătoriile sectoarelor 1-6 din București, Parchetul de pe lângă Judecătoria Cornetu, Parchetul de pe lângă Judecătoria Buftea, Parchetul de pe lângă Judecătoria Giurgiu, Parchetul de pe lângă Judecătoria Bolintin Vale, Parchetul de pe lângă Judecătoria Alexandria, Parchetul de pe lângă Judecătoria Roșiori de Vede, Parchetul de pe lângă Judecătoria Turnu Măgurele, Parchetul de pe lângă Judecătoria Videle, Parchetul de pe lângă Judecătoria Zimnicea, Parchetul de pe lângă Judecătoria Slobozia, Parchetul de pe lângă Judecătoria Urziceni, Parchetul de pe lângă Judecătoria Fetești, Parchetul de pe lângă Judecătoria Călărași, Parchetul de pe lângă Judecătoria Lehliu-Gară, Parchetul de pe lângă Judecătoria Oltenița.

⁴³ De exemplu, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova nu poate prelua o cauză penală în vederea efectuării urmăririi penale de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Cluj, neexistând o relație de subordonare ierarhică între acestea, astfel cum prevăd dispozițiile art. 325 alin. (1) C.pr.pen., o astfel de competență putând fi exercitată doar de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori de către Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj.

⁴⁴ Potrivit art. 85 alin. (4) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, „*Direcția de Investigare a infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism își desfășoară activitatea potrivit principiilor legalității, imparțialității și controlului ierarhic.*”; potrivit art. 93 alin. (4) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, „*Direcția Națională Anticorupție își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic.*”; potrivit art. 69 alin. (3) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, „*Controlul exercitat de (...) procurorul-șef al Direcției Naționale Anticorupție, de procurorul-șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (...) asupra procurorilor din subordine se poate realiza direct sau prin procurori anume desemnați.*”; potrivit art. 68 alin. (4) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, „*Măsurile și soluțiile adoptate de procurorii din cadrul Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism pot fi infirmate în scris și motivat numai de către procurorul ierarhic superior ori de către procurorul-șef al direcției, atunci când acesta constată că sunt nelegale sau netemeinice.*”

Inițiativa declanșării procedurii preluării unei cauze penale poate să aparțină fie parchetului ierarhic inferior, fie parchetului ierarhic superior⁴⁵, dosarul de urmărire penală fiind trimis acestuia din urmă în vederea aprecierii oportunității preluării sale⁴⁶.

7.2. Parchetul ierarhic inferior să aibă, potrivit legii competența materială, personală și teritorială de a efectua sau supraveghea urmărirea penală în cauza penală preluată

Această condiție rezultă cu evidență din dispozițiile art. 325 alin. (1) C.pr.pen, care prevăd că preluarea are ca obiect „cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare”, pe care acestea o „pierd”, *ex nunc*, în „favoarea” parchetului ierarhic superior, ca urmare a prorogării judiciare de competență.

Sanțiunea procesuală a nerespectarea acestei condiții, materializată în preluarea unei cauze penale de la un parchet ierarhic inferior necompetent, va fi determinată de caracterul absolut sau relativ al necompetenței organului de urmărire penală.

Astfel, preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegheerii urmăririi penale de la un parchet ierarhic inferior necompetent material sau după calitatea persoanei va atrage sancțiunea nulității absolute atât a ordonanței de preluare a cauzei, cât și a actelor de urmărire penală efectuate de procurorul de la parchetul ierarhic superior care a preluat cauza, în temeiul art. 281 alin. (1) lit. b¹) C.pr.pen.

Întrucât parchetul de la care se preia o cauză penală trebuie să fie competent material și/sau personal să o instrumenteze, rezultă că este exclusă ipoteza preluării unor cauze penale, în vederea efectuării urmăririi penale, de către Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism de la alte structuri sau unități de parchet ale Ministerului Public, având în vedere că cele două direcții specializate ale acestuia au o competență materială și personală exclusivă, iar o eventuală prorogare a competenței acestora cu privire la alte infracțiuni și persoane ce formează obiectul altor cauze penale înregistrate la alte structuri sau unități de parchet ale Ministerului Public se va putea realiza doar prin intermediul instituției „reunirii”, prevăzută de dispozițiile art. 63 alin. (1) C.pr.pen. raportat la art. 43-45 C.pr.pen.

În cazurile – aproape inexistente în practică – în care ar avea loc preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegheerii urmăririi penale de la un parchet care are

⁴⁵ Refuzul procurorului sau a conducătorului parchetului ierarhic inferior de a trimite dosarul de urmărire penală la solicitarea parchetului ierarhic superior, în vederea aprecierii oportunității preluării acestuia în vederea efectuării sau supravegheerii urmăririi penale, poate îmbrăca forma „abaterii judiciare” prevăzută de art. 283 alin. (1) lit. a) C.pr.pen. („neîndeplinirea în mod nejustificat sau îndeplinirea greșită ori cu întârziere a lucrărilor de citare sau de comunicare a actelor procedurale, de transmitere a dosarelor, precum și a oricăror alte lucrări, dacă prin aceasta s-au provocat întârzieri în desfășurarea procesului penal”) sau, după caz, a „abaterii disciplinare” prevăzută de art. 271 lit. f) din Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor („nerespectarea de către procuror a dispozițiilor procurorului ierarhic superior, date în scris și în conformitate cu legea”).

⁴⁶ După cum am arătat, în practica organelor de urmărire penală, la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, al parchetelor de pe lângă curte de apel și al parchetelor de pe lângă tribunal sunt emise ordine cu caracter administrativ, în care sunt stabilite (exemplificativ, iar nu exhaustiv) criteriile în funcție de care acestea pot prelua de la parchetele ierarhic inferioare cauze penale în vederea efectuării sau supravegheerii urmăririi penale și care stau la baza declanșării mecanismului preluării cauzei, *de regulă la inițiativa parchetului ierarhic inferior*.

competența materială sau personală de a efectua sau supraveghea urmărirea penală, dar care nu se află într-o poziție ierarhic inferioară celui care a preluat cauza⁴⁷, astfel cum prevăd dispozițiile art. 325 alin. (1) C.pr.pen., credem că sancțiunea procesuală va fi tot cea a nulității absolute, ca urmare a nerespectării normelor de competență funcțională, derivând din nerespectarea principiului controlului ierarhic în cadrul Ministerului Public⁴⁸, întrucât această regulă fundamentală permite efectuarea de către un parchet a unor acte de urmărire penală ce ar intra în competența altui parchet, doar dacă acesta din urmă se află pe o poziție ierarhic inferioară celui dintâi.

În schimb, preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegheii urmăririi penale de la un parchet ierarhic inferior necompetent teritorial va putea atrage

⁴⁷ De exemplu, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București nu poate prelua o cauză penală în vederea efectuării sau supravegheii urmăririi penale de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Argeș, chiar dacă acesta din urmă ar fi competent material sau personal să efectueze sau să supravegheze urmărirea penală, potrivit legii; pe același raționament, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu poate prelua o cauză penală, în vederea efectuării urmăririi penale, de la Direcția Națională Anticorupție sau Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – care sunt direcții în cadrul său, fiind conduse de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin intermediul procurorilor-șefi ai celor două direcții.

⁴⁸ Instanța supremă a arătat, cu ocazia soluționării unui recurs în interesul legii că „*Ori de câte ori în cuprinsul Codului de procedură penală este utilizată sintagma "procuror ierarhic superior", dispozițiile de resort fac referire la competența funcțională a procurorului investit cu exercitarea unor atribuții judiciare și, implicit, la competența materială și după calitatea persoanei în situația în care privesc cauze de competența unor unități de parchet de pe lângă instanțe de grad diferit de jurisdicție sau structuri de parchet a căror organizare este reglementată prin legi speciale. De altfel, spre exemplu, dispozițiile art. 339 alin. (3) din Codul de procedură penală prevăd în mod explicit că dispozițiile alin. (1) și (2) (care se referă la ierarhia funcțiilor în Ministerul Public) se aplică în mod corespunzător atunci când ierarhia funcțiilor într-o structură a parchetului este stabilită prin lege specială. Se mai reține că dispozițiile Codului de procedură penală, care se circumscriu principiului constituțional al controlului ierarhic specific organizării și funcționării Ministerului Public, îmbracă două forme: fie se referă în mod generic la "procurorul ierarhic superior", uneori prin adăugarea sintagmei "celui care a dispus soluția", fie se referă, în mod explicit, la funcția determinată pe care o ocupă procurorul în ierarhia parchetelor. În toate cazurile însă referirea la procurorul ierarhic superior vizează activitatea judiciară a acestuia, ca subiect procesual oficial, respectiv la competența funcțională a acestuia, iar nu la atribuțiile de natură administrativă sau manageriale pe care le implică funcția respectivă. Prima formă, cea a sintagmei "procuror ierarhic superior", este utilizată pentru determinarea competenței funcționale în rezolvarea unor incidente procesuale, cum ar fi cele prevăzute de art. 63 alin. (4) din Codul de procedură penală - soluționarea conflictului de competență dintre doi procurori, de art. 70 alin. (1) din Codul de procedură penală - soluționarea abținerii sau a recuzării, de art. 304 alin. (2) din Codul de procedură penală - infirmarea unor acte procesuale sau procedurale, de art. 325 din Codul de procedură penală - preluarea cauzelor de la alte parchete, de art. 415 alin. (3) din Codul de procedură penală - retragerea apelului sau de art. 478 alin. (2) din Codul de procedură penală - acordul de recunoaștere a vinovăției. Ce de-a doua formă, respectiv individualizarea funcției ocupate în ierarhia Ministerului Public este utilizată tot pentru determinarea competenței funcționale, însă în legătură cu atribuții judiciare care se circumscriu funcției de control al legalității și temeiniciei unor măsuri preventive [art. 209 alin. (15) din Codul de procedură penală], a renunțării la urmărire penală [art. 318 alin. (10) din Codul de procedură penală], a rechizitoriului (art. 328 din Codul de procedură penală) sau a actelor procurorului (art. 339 din Codul de procedură penală). (...) potrivit unei teorii unanim acceptate, competența funcțională (ratione officii) este forma de competență prin care se stabilește activitatea pe care o poate îndeplini organul judiciar și este prevăzută prin norme imperative, în toate cazurile sub sancțiunea nulității absolute. Totodată, ca o consecință a principiului legalității, odată investit cu soluționarea unei cauze ce intră în competența sa funcțională, organul judiciar nu poate refuza să își îndeplinească atribuțiile care îi revin, cu excepția cazurilor în care legea permite dezinvestirea și transferul competenței în favoarea altui organ judiciar.” (Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, decizia nr. 23/2020, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 52 din 18/01/2021).*

sanctiunea nulității relative a ordonanței de preluare a cauzei și a actelor de urmărire penală efectuate de procurorul de la parchetul ierarhic superior care a preluat cauza, doar sub condiția producerii unei vătămări drepturilor părților sau a subiecților procesuali principali, care nu ar putea fi înlăturată decât prin desființarea acestor acte, potrivit art. 282 alin. (1) C.pr.pen.

7.3. Preluarea unei cauze penale ce a format anterior obiectul altei preluări

Aplicarea principiului „controlului ierarhic” în cadrul Ministerului Public nu limitează prorogarea de competență operată ca urmare a preluării unei cauze penale de la un parchet ierarhic inferior de către un parchet ierarhic superior, ci permite preluarea ulterioară a aceleiași cauze penale de către parchetul ierarhic superior al acestuia din urmă⁴⁹.

7.4. Preluarea poate avea loc „omissio medio”

Relația de subordonare ierarhică dintre parchetele între care are loc preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale nu trebuie să fie exclusiv una „directă”, putând fi și una „indirectă”, sărind peste „parchetul - verigă” ce se interpune pe lanțul subordonării ierarhice⁵⁰, fără a fi, așadar, necesară o preluare prealabilă intermediară de către acesta din urmă a cauzei penale respective⁵¹.

8. LIMITELE PROROGĂRII JUDICIARE DE COMPETENȚĂ ÎN CAZUL PRELUĂRII CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE

Prorogarea judiciară de competență operată prin intermediul instituției preluării cauzei penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale produce efecte juridice doar în faza de urmărire penală și, prin urmare, exclusiv cu privire la competența organului de urmărire penală⁵², motiv pentru care ea nu va determina și schimbarea competenței materiale sau personale a judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului

⁴⁹ Astfel de situații pot interveni ca urmare a promovării efective a procurorului care a efectuat sau supravegheat urmărirea penală în cauza penală la parchetul ierarhic superior, coroborat cu alte criterii (de pildă, complexitatea cauzei, vechimea acesteia etc.); de exemplu, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate prelua, în vederea supravegherii urmăririi penale, de la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Pitești o cauză penală având ca obiect săvârșirea infracțiunii de „evaziune fiscală”, pe care acesta din urmă o preluase anterior, tot în vederea supravegherii urmăririi penale, de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Argeș.

⁵⁰ Potrivit art. 69 alin. (1) și (2) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, „(1) Procurorii din fiecare parchet sunt subordonați conducătorului parchetului respectiv. (2) Conducătorul unui parchet este subordonat conducătorului parchetului ierarhic superior din aceeași circumscripție.”

⁵¹ De exemplu, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București poate prelua o cauză penală în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, în mod direct, de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Călărași, fără a fi necesară, în prealabil, o preluare a aceleiași cauze penale de către Parchetul de pe lângă Tribunalul Călărași.

⁵² De altfel, din perspectiva topografiei normative, preluarea cauzei penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, prevăzută de art. 325 C.pr.pen. este cuprinsă în secțiunea a 5-a („Dispoziții privind efectuarea urmăririi penale de către procuror” a capitolului IV („Desfășurarea urmăririi penale”) al titlului I („Urmărirea penală”) din partea specială a Codului de procedură penală.

de cameră preliminară ori a instanței de judecată⁵³, urmând a apărea următoarele ipoteze:

- a) competența judecătorului de drepturi și libertăți de a soluționa, în cursul urmăririi penale, cererile, contestațiile, plângerile, propunerile sau orice alte cereri vizând drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, potrivit art. 3 alin. (1) lit. b) C.pr.pen. coroborat cu art. 53 C.pr.pen., va fi determinată potrivit dispozițiilor speciale care reglementează soluționarea acestora, nefiind influențată de schimbarea competenței materiale sau personale a procurorului, operată în urma preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale⁵⁴;
- b) competența judecătorului de cameră preliminară de a soluționa plângerea împotriva soluției de clasare, potrivit art. 3 alin. (1) lit. c) C.pr.pen. coroborat cu art. 54 lit. c) C.pr.pen. și art. 340 - 341 C.pr.pen., va fi determinată potrivit dispozițiilor art. 340 alin. (1) C.pr.pen., nefiind influențată de schimbarea competenței materiale sau personale a procurorului, operată în urma preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale⁵⁵; cu toate acestea, în cazul în care judecătorul de cameră preliminară admite plângerea împotriva soluției de clasare, pe care o desființează, și trimite cauza la procuror pentru a începe sau completa urmărirea penală, potrivit art. 341 alin. (6) lit. b) C.pr.pen. sau art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. b) C.pr.pen., prorogarea competenței operată în urma preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior va redeveni activă⁵⁶;
- c) competența judecătorului de cameră preliminară de a se pronunța cu privire la confirmarea renunțării la urmărirea penală, potrivit art. 318 alin. (12) – (16) C.pr.pen., va fi determinată potrivit dispozițiilor art. 318 alin. (12) C.pr.pen., nefiind influențată de schimbarea competenței materiale sau personale a procurorului, operată în urma preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale⁵⁷;

⁵³ De altfel, acest principiu operează și în sens invers, în sensul că instituțiile juridice ce determină o prorogare a competenței judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată (de exemplu, strămutarea cauzei prevăzută de art. 71-74 C.pr.pen; desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei, prevăzută de art. 76 C.pr.pen.) nu produc efecte juridice asupra competenței procurorului în efectuarea urmăririi penale.

⁵⁴ De exemplu, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „tâlhărie calificată”, prevăzută de art. 233 C.pen. raportat la art. 234 alin. (1) lit. c) C.pen., preluată de Parchetul de pe lângă Tribunalul Giurgiu de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Giurgiu, în vederea supravegherii urmăririi penale, competența materială de soluționare a propunerii de luare a măsurii arestării preventive față de unul dintre inculpați aparține, potrivit art. 224 alin. (2) C.pr.pen. Judecătoriei Giurgiu, iar nu Tribunalului Giurgiu.

⁵⁵ De exemplu, competența de soluționare a plângerii formulate împotriva unei soluții de clasare dispusă într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „evaziune fiscală”, prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, preluată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Mehedinți, în vederea supravegherii urmăririi penale, aparține, potrivit art. 340 alin. (1) C.pr.pen., Tribunalului Mehedinți, iar nu Curții de Apel Craiova.

⁵⁶ De exemplu, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „înșelăciune”, prevăzută de art. 244 alin. (1) și (2) C.pen., preluată de Parchetul de pe lângă Tribunalul Brașov de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Brașov, în vederea supravegherii urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară de la Judecătoria Brașov admite plângerea împotriva soluției de clasare, pe care o desființează, și trimite cauza la Parchetul de pe lângă Tribunalul Brașov (care a preluat-o anterior), pentru a începe sau completa urmărirea penală, iar nu Parchetului de pe lângă Judecătoria Brașov (de la care a fost preluată cauza).

⁵⁷ De exemplu, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „acces ilegal la un sistem informatic”, prevăzută de art. 360 alin. (1), (2) și (3) C.pen., preluată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel

- d) competența judecătorului de cameră preliminară de a se pronunța cu privire la luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale sau a desființării unui înscris, ca urmare a dispunerii unei soluții de clasare sau renunțare la urmărirea penală, potrivit procedurii speciale prevăzută de art. 549¹ C.pr.pen., va fi determinată potrivit dispozițiilor art. 549¹ alin. (1) C.pr.pen., nefiind influențată de schimbarea competenței materiale sau personale a procurorului, operată în urma preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale⁵⁸;
- e) competența judecătorului de cameră preliminară de a verifica, după trimiterea în judecată, competența și legalitatea sesizării instanței, precum și legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, potrivit dispozițiilor art. 342 – 348 C.pr.pen., va fi determinată potrivit dispozițiilor care reglementează competența materială și personală a primei instanței de judecată⁵⁹, potrivit art. 35-40 C.pr.pen., nefiind influențată de schimbarea competenței materiale sau personale a procurorului, operată în urma preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale⁶⁰; cu toate acestea, în cazul în care judecătorul de cameră preliminară restituie cauza la procuror, potrivit art. 346 alin. (3) lit. b) și c) C.pr.pen.⁶¹, prorogarea competenței operate în urma preluării cauzei de către

Suceava de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Botoșani, în vederea supravegherii urmăririi penale, competența materială de soluționare a propunerii de confirmare a soluției renunțării la urmărirea penală aparține, potrivit art. 318 alin. (12) C.pr.pen., Tribunalului Botoșani, iar nu Curții de Apel Suceava.

⁵⁸ De exemplu, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „fals material în înscrisuri oficiale”, prevăzută de art. 320 alin. (1) și (2) C.pen., preluată de Parchetul de pe lângă Tribunalul Gorj de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Motru, în vederea supravegherii urmăririi penale, competența materială de soluționare a propunerii de desființare a înscrisului falsificat, subsecvent dispunerii unei soluții de clasare, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. f) C.pr.pen. („a intervenit decesul suspectului”) aparține, potrivit art. 549¹ alin. (1) C.pr.pen., Judecătoriei Motru, iar nu Tribunalului Gorj; de asemenea, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „evaziune fiscală”, prevăzută de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005, preluată de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Giurgiu, în vederea supravegherii urmăririi penale, competența materială de soluționare a propunerii de luare a măsurii de siguranță a confiscării speciale a ștampilelor folosite la întocmirea, în numele unei societăți comerciale, a unor facturi ce atestă operațiuni nerezale de achiziție, înregistrate în evidența contabilă a unei alte societăți comerciale, în vederea sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale de către aceasta, subsecvent dispunerii unei soluții de clasare, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. f) C.pr.pen. („a intervenit prescripția răspunderii penale”) aparține, potrivit art. 549¹ alin. (1) C.pr.pen., Tribunalului Giurgiu, iar nu Curții de Apel București.

⁵⁹ Potrivit art. 3 alin. (3) C.pr.pen., „În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată, mai puțin când se dispune începerea judecății potrivit art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c).”.

⁶⁰ De exemplu, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „înșelăciune”, prevăzută de art. 244 alin. (1) și (2) C.pen. cu aplicarea art. 256¹ C.pen., preluată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Teleorman, în vederea supravegherii urmăririi penale, după întocmirea rechizitoriului, procurorul va trimite cauza, în vederea desfășurării procedurii de cameră preliminară, judecătorului de cameră preliminară de la Tribunalul Teleorman, ca fiind instanța competentă să judece cauza în primă instanță, potrivit art. 35-40 C.pr.pen., iar nu Înaltei Curți de Casație și Justiție.

⁶¹ În cazul în care judecătorul de cameră preliminară dispune restituirea cauzei la parchetul care a preluat cauza, în temeiul art. 325 C.pr.pen., în temeiul art. 346 alin. (3) lit. a) C.pr.pen., ca urmare a constatării necompetenței materiale sau personale a acestuia (în ipoteza în care cauza penală a fost preluată de la un parchet ierarhic inferior necompetent material sau după calitatea persoanei), după primirea dosarului, acesta

- parchetul ierarhic superior va redeveni activă, ca urmare a reluării urmăririi penale, potrivit dispozițiilor art. 334 alin. (1) și (2) C.pr.pen.⁶²;
- f) competența instanței de judecată de a judeca cauza penală preluată se va determina potrivit dispozițiilor art. 35-40 C.pr.pen., nefiind influențată de schimbarea competenței materiale sau personale a procurorului, operată în urma preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale⁶³.

9. ASPECTE PARTICULARE PRIVIND COMPETENȚA ÎN CAZUL PRELUĂRII CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE

9.1. Posibilitatea schimbării naturii competenței funcționale a organului de urmărire penală după preluarea cauzei

După cum am arătat anterior, preluarea unei cauze penale poate opera, în mod unidirecțional⁶⁴, și o derogare de la normele privind competența funcțională (*ratione officii*) a procurorului de a „supraveghea” sau „efectua” urmărirea penală, întrucât, prin utilizarea

din urmă își va declina competența de soluționare a cauzei parchetului competent material sau după calitatea persoanei.

⁶² De exemplu, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „furt calificat”, prevăzută de art. 228 alin. (1) C.pen. raportat la art. 229 alin. (1) lit. c) și d) C.pen., preluată de Parchetul de pe lângă Tribunalul Cluj de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj-Napoca, în vederea supravegherii urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară de la Judecătoria Cluj-Napoca va dispune restituirea cauzei, în temeiul art. 346 alin. (3) lit. b) sau c) C.pr.pen., la Parchetul de pe lângă Tribunalul Cluj (care a preluat-o anterior), iar nu Parchetului de pe lângă Judecătoria Cluj-Napoca (de la care a fost preluată cauza).

⁶³ De exemplu, într-o cauză penală având ca obiect săvârșirea unei infracțiuni de „trafic de influență”, prevăzută de art. 291 alin. (1) C.pen., preluată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de la Parchetul de pe lângă Tribunalul București, în vederea efectuării urmăririi penale, după întocmirea rechizitoriului sau a acordului de recunoaștere a vinovăției, procurorul va trimite cauza, în vederea judecării cauzei, Tribunalului București, ca fiind instanța competentă să judece cauza în primă instanță, potrivit art. 35-40 C.pr.pen., iar nu Înaltei Curți de Casație și Justiție; și în jurisprudență s-a arătat că: „*Relativ la instanța competentă material să soluționeze, în primă instanță, infracțiunile ce au făcut obiectul dosarului nr. x/P/2019 al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Cluj, Înalta Curte reține că aceasta este judecătoria. Împrejurarea că prin ordonanța nr. 370/II/6/21.06.2019 dosarul nr. x/P/2019 a fost preluat, de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Vișeu de Sus la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj fiind înregistrat sub nr. x/P/2019 în vederea efectuării urmăririi penale de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Cluj, nu este de natură a atrage schimbarea competenței materiale a instanței, raportat la dispozițiile procedurale care reglementează competența materială.*” (I.C.C.J., secția penală, încheierea nr. 243 din 20 aprilie 2023, disponibilă pe site-ul www.scj.ro).

⁶⁴ Reiterăm faptul că actul procesual de preluare poate să marcheze doar „trecerea” cauzei preluate din regimul „supravegherii urmăririi penale” – în care se afla, potrivit legii, la parchetul ierarhic inferior – în regimul „efectuării urmăririi penale” de către procurorii care au preluat cauza, întrucât o astfel de schimbare operată în cadrul competenței funcționale nu numai că nu este interzisă de dispozițiile procesuale penale, ci chiar este permisă de dispozițiile art. 324 alin. 2 C.pr.pen., conform cărora „*Procurorul poate dispune preluarea oricărei cauze în care exercită supravegherea, indiferent de stadiul acesteia, pentru a efectua urmărirea penală*”; în schimb, actul procesual de preluare nu poate să marcheze „trecerea” cauzei preluate din regimul „efectuării urmăririi penale” – în care se afla, potrivit legii, la parchetul ierarhic inferior – în regimul „supravegherii urmăririi penale” de către procurorii care au preluat cauza, întrucât o astfel de schimbare de regim operată în cadrul competenței funcționale a procurorului este interzisă de lege, sub sancțiunea nulității absolute.

sintagmei „în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale”, dispozițiile art. 325 alin. 1 C.pr.pen. permit organului judiciar competent să dispună preluarea unei cauze să stabilească (să aleagă) și natura competenței funcționale a procurorului de la parchetului ierarhic superior care va instrumenta urmărirea penală în cauza preluată⁶⁵.

În acest context, se ridică întrebarea dacă o cauză penală aflată inițial, potrivit normelor de competență funcțională, în *supravegherea urmăririi penale* a procurorului și preluată în vederea *efectuării urmăririi penale* de către procurorii din cadrul parchetului ierarhic superior, din dispoziția procurorului general sau a prim-procurorului acestuia, mai poate „reveni”, pe parcursul instrumentării acesteia, la regimul supravegherii urmăririi penale în care s-a aflat inițial.

Ab initio, trebuie subliniat că o astfel de schimbare ulterioară de regim juridic al competenței funcționale a procurorului nu poate fi operată/dispusă, *în niciun caz*, de către acesta din urmă, motiv pentru care discuția îl vizează – *cel puțin pe considerente de simetrie juridică* - doar pe procurorul general sau prim-procurorul parchetului care a preluat cauza penală și care a stabilit regimul inițial al competenței funcționale a procurorului.

Având în vedere caracterul de ordine publică al normelor care reglementează competența funcțională a procurorului, precum și lipsa unor norme speciale derogatorii, credem că, *de lege lata*, procurorul general sau prim-procurorul parchetului care a preluat o cauză penală – aflată inițial în supravegherea urmăririi penale a procurorului - în vederea efectuării urmăririi penale de către acesta, *nu mai poate reveni*, pe parcursul instrumentării acesteia, asupra actului procesual de preluare, pentru a o re poziționa în regimul de competență funcțională al „supravegherii urmăririi penale” – acesta din urmă având un caracter „irevocabil”.

O schimbare ulterioară, pe cale judiciară, a regimului competenței funcționale a organului de urmărire penală nu este posibilă în lipsa unei dispoziții legale exprese a Codului de procedură penală.

Ce toate acestea, credem că, *de lege ferenda*, textul art. 325 C.pr.pen. ar trebui modificat sau completat:

- a) fie în sensul înlăturării posibilității schimbării naturii competenței funcționale a procurorului cu ocazia dispunerii preluării unei cauze penale – aceasta continuând să opereze exclusiv în virtutea legii, după modelul procedurii trimiterii unei cauze penale la un parchet egal în grad, prevăzută de art. 326 C.pr.pen.; în măsura în care procurorul care supraveghează urmărirea penală efectuată în cauza preluată ar aprecia cu privire la oportunitatea efectuării de către acesta a urmăririi penale, va putea prelua cauza în „anchetă proprie”, în temeiul 324 alin. (2) C.pr.pen.
- b) fie în sensul consacării legislative a competenței procurorului general sau a prim-procurorului parchetului care a dispus preluarea unei cauze penale în vederea efectuării urmăririi penale *de a reveni la regimul supravegherii urmăririi penale*, în ipoteza în care s-au schimbat temeiurile de fapt care au stat la baza stabilirii

⁶⁵ Avem în vedere aici doar procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorii generali al parchetelor de pe lângă curțile de apel și prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale, întrucât procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel și procurorii-șefi ai Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism pot dispune preluarea unei cauze penale doar în vederea efectuării urmăririi penale.

competenței procurorului de a efectua urmărirea penală⁶⁶, aceasta putând fi instrumentată, pe viitor, în condiții optime, de către organul de cercetare penală, sub supravegherea procurorului.

9.2. Modificarea cadrului procesual existent la momentul dispunerii preluării unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmării penale

Schimbările intervenite în structura cadrului procesual existent la momentul dispunerii preluării unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmării penale pun în discuție menținerea sau, din contră, încetarea efectelor juridice ale prorogării de competență operate prin preluarea cauzei, putând exista următoarele ipoteze:

- a) prorogarea de competență operată prin preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmării penale de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, parchetul de pe lângă curtea de apel sau parchetul de pe lângă tribunal de la unul din parchetele din subordinea sa *își va extinde efectele juridice* asupra tuturor faptelor și persoanelor cu privire la care procurorul ar dispune ulterior, în cauza preluată, extinderea urmării penale sau care ar forma obiectul unor cauze reunite și care, potrivit legii, ar intra în competența materială și/sau personală a oricăruia din parchetele subordonate⁶⁷, urmând ca, pe viitor, să fie respectate normele privind competența funcțională a organului de urmărire penală⁶⁸;
- b) prorogarea de competență operată prin preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmării penale de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, parchetul de pe lângă curtea de apel sau parchetul de pe lângă tribunal de la unul din parchetele din subordinea sa *nu-și va extinde efectele juridice* asupra noilor fapte⁶⁹ și/sau persoane ce intră în competența de efectuare a urmării penale a procurorilor din cadrul Direcției Naționale Anticorupție sau al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate

⁶⁶ După cum am menționat, schimbarea regimului competenței funcționale a procurorului trebuie motivată în actul procesual de preluare, cu atât mai mult cu cât nerespectarea normelor care reglementează competența funcțională a procurorului este sancționată cu nulitatea absolută a actului procesual sau procedural efectuat de organul necompetent (organul de cercetare penală), potrivit art. 281 alin. (1) lit. b¹) C.pr.pen.

⁶⁷ De exemplu, în situația în care procurorii Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au preluat de la Parchetul de pe lângă Tribunalul Giurgiu, în vederea supravegherii urmării penale, o cauză penală având ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de „înșelăciune”, prorogarea de competență va opera și cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de „fals intelectual” săvârșită de către un *notar public*, ce ar intra, potrivit art. 56 alin. (6) C.pr.pen. raportat la art. 38 alin. (1) lit. d) C.pr.pen. în competența personală și funcțională a procurorilor de la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București.

⁶⁸ De exemplu, în situația în care procurorii Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au preluat, în vederea supravegherii urmării penale, o cauză penală având ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de „înșelăciune”, iar pe parcursul urmării penale „in rem” au extins urmărirea penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de „uz de fals” săvârșită de către un *avocat*, competența funcțională de a efectua urmărirea penală va aparține, pentru viitor, procurorului, iar nu organului de cercetare penală.

⁶⁹ Avem în vedere atât faptele descoperite ulterior momentului preluării cauzei penale, cât și cele existente la acel moment, care au primit ulterior o altă încadrare juridică ce atrage competența Direcției Naționale Anticorupție sau a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

Organizată și Terorism, având în vedere competența specială a acestora⁷⁰. În această situație, procurorul își va declina competența de efectuare a urmăririi penale în favoarea uneia din cele două structuri specializate ale Ministerului Public, de îndată ce au rezultat date cu privire la existența noilor fapte și/sau persoane ce atrag competența materială și/sau după calitatea persoanei a acestora din urmă;

- c) prorogarea de competență operată prin preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, parchetul de pe lângă curtea de apel sau parchetul de pe lângă tribunal de la unul din parchetele din subordinea sa *nu-și va extinde efectele juridice* asupra noilor persoane participante la săvârșirea faptelor, având calitatea de *militar*⁷¹, ce intră în competența personală și funcțională de efectuare a urmăririi penale a procurorilor din cadrul Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel sau, după caz, a parchetelor militare de pe lângă tribunalele militare București, Iași, Cluj și Timișoara, în funcție de gradul militar al făptuitorului⁷²; în această situație, procurorul care a preluat cauza penală va declina, de îndată, competența de efectuare a urmăririi penale în favoarea uneia dintre aceste structuri de parchet militar ale Ministerului Public.

9.3. Preluarea unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale și instituția „reunirii cauzelor”

Una dintre problemele ivite în practica organelor de urmărire penală este determinată de corelația dintre cele două forme de prorogare – judiciară și legală - a competenței, generate de instituția preluării unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale și respectiv a reunirii cauzelor.

În acest context, s-a ridicat întrebarea dacă reunirea altor cauze penale la cea preluată în temeiul art. 325 C.pr.pen. trebuie precedată de preluarea prealabilă a acestora,

⁷⁰ De exemplu, în ipoteza în care, după preluarea unei cauze penale având ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de „fraudă informatică”, prevăzute de art. 249 C.pen., de către Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, rezultă probe privind săvârșirea infracțiunii de „operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice”, prevăzută de art. 365 C.pen., cauza penală preluată trebuie declinată în favoarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, care are competența materială de a efectua urmărirea penală cu privire la săvârșirea acestei din urmă infracțiuni, potrivit art. 11 alin. (1) pct. 2 din O.U.G. nr.78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

⁷¹ Potrivit art. 56 alin. (5) C.pr.pen., „*Procurorii militari din cadrul parchetelor militare sau secțiilor militare ale parchetelor efectuează urmărirea penală potrivit competenței parchetului din care fac parte, față de toți participanții la săvârșirea infracțiunilor comise de militari, urmând a fi sesizată instanța competentă potrivit art. 44.*”

⁷² De exemplu, în ipoteza în care, după preluarea unei cauze penale având ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de „tâlhărie”, prevăzute de art. 233 C.pen., de către Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 2 București, rezultă probe privind participarea la săvârșirea unora dintre aceste infracțiuni a unei persoane ce are calitatea de *sergent* în cadrul unei unități militare situate pe raza municipiului București, cauza penală preluată trebuie declinată în favoarea Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar București, care are competența personală de a efectua urmărirea penală, potrivit art. 56 alin. (5) și (6) C.pr.pen. raportat la art. 37 alin. (1) C.pr.pen.

în special în ipoteza în care reunirea cauzelor nu este precedată de o dezinvestire a parchetului ierarhic inferior, prin intermediul instrumentului declinării competenței de soluționare a cauzei în favoarea parchetului ierarhic superior care urmează să dispună cu privire la reunirea cauzelor⁷³.

Credem că, indiferent de modalitatea formală de trimitere a dosarului ce urmează a fi reunit la parchetul ierarhic superior care instrumentează cauza preluată – în baza unei *ordonanțe de declinare a competenței* ori a unei simple *adrese* - sunt incidente normele procesuale care reglementează prorogarea legală de competență operată prin intermediul instituției reunirii cauzelor penale, *fără a fi necesară preluarea prealabilă a cauzei ce urmează a fi reunită la cauza preluată*, concluzie fundamentată pe următoarele considerente:

- a) dispozițiile art. 44 alin. (1) C.pr.pen. – aplicabile îşi în faza de urmărire penală, potrivit art. 63 alin. (1) C.pr.pen. - impun condiția ca organul de urmărire penală în favoarea căruia operează prorogarea legală de competență generată de reunire să aibă competența materială și/sau personală de a efectua sau supraveghea urmărirea penală cu privire la anumite infracțiuni sau persoane, indiferent dacă această competență derivă direct din lege sau este urmarea unei prorogări judiciare de competență;
- b) dispozițiile art. 325 C.pr.pen. - cuprinse în secțiunea a 5-a („Dispoziții privind efectuarea urmăririi penale de către procuror” a capitolului IV („Desfășurarea urmăririi penale”) al titlului I („Urmărirea penală”) din partea specială a Codului de procedură penală – se completează cu dispozițiile art. 43 – 45 C.pr.pen. [cu excepția dispozițiilor art. 44 alin. (2) C.pr.pen.], prin intermediul dispozițiilor art. 63 alin. (1) C.pr.pen.;
- c) reunirea cauzelor generează o prorogare/extindere a competenței unui organ de urmărire penală cu privire la fapte și/sau persoane, care, potrivit legii intră în competența altui organ de urmărire penală egal în grad sau de un grad inferior⁷⁴; or, în aceste condiții, instituția reunirii *nu și-ar mai găsi utilitatea* în condițiile în care parchetul ierarhic superior ar dobândi oricum competența materială și/sau personală asupra cauzelor conexe ca urmare a preluării acestora în temeiul art. 325 C.pr.pen.;
- d) întrucât pe parcursul efectuării sau supravegheii urmăririi penale în cauza penală preluată, organul de urmărire penală poate dispune, în temeiul dispozițiilor art. 311 C.pr.pen., extinderea urmăririi penale cu privire la alte fapte penale conexe care nu intră, potrivit legii, în competența sa materială sau personală, *pentru identitate de rațiune*, extinderea competenței acestuia poate fi operată și prin intermediul instituției reunirii cauzelor;
- e) dacă Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate prelua orice cauză penală de la parchetele ordinare din subordinea sa (parchetele de pe lângă curțile de apel, parchetele de pe lângă tribunale și parchetele de pe lângă judecătorii), prorogarea judiciară de competență putând opera cu privire la

⁷³ De exemplu, dosarul este trimis parchetului ierarhic superior printr-o adresă, în vederea reunirii acestuia la cauza preluată anterior.

⁷⁴ A se vedea V. Dongoroz, *Curs de procedură penală*, ediția a II-a, Editura Cursurilor Litografiate, București, 1942, p. 111-114; T. Pop, *Drept procesual penal*, vol. II, Partea generală, Tipografia Națională S.A., Cluj, 1946, p. 189-190; V. Rămureanu, *op. cit.*, p. 68.

oricare dintre cauzele penale aflate, potrivit legii, în competența materială și/sau personală a acestora, parchetele de pe lângă curțile de apel sau parchetele de pe lângă tribunale pot prelua cauze penale doar de la parchetele ierarhic inferioare ale acestora, a căror competență teritorială este subsumată competenței lor teritoriale, prorogarea competenței acestora asupra unor fapte sau persoane ce formează obiectul unor cauze penale aflate pe rolul altor unități de parchet ce nu se află în subordinea lor neputându-se realiza pe calea „preluării” acestora, în temeiul art. 325 C.pr.pen., ci doar pe cea a instituției reunirii cauzelor, potrivit dispozițiilor art. 63 alin. (1) C.pr.pen. coroborate cu cele ale art. 43 – 45 C.pr.pen. [cu excepția dispozițiilor art. 44 alin. (2) C.pr.pen.]⁷⁵.

Această regulă este aplicabilă și în cadrul structurii Direcției Naționale Anticorupție și a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, în sensul că dosarele penale aflate în instrumentarea serviciilor sau birourilor acestor structuri, având ca obiect fapte sau persoane aflate în conexiune cu cele care formează obiectul unei cauze penale preluată de structurile centrale ale celor două direcții, potrivit art. 22³ din O.U.G. nr. 43/2002 sau art. 17 din O.U.G. nr. 78/2016, se trimit acestora, în vederea reunirii, prin intermediul unor *adrese cu caracter administrativ*, fără a fi preluate, în prealabil, în temeiul dispozițiilor sus-menționate.

9.4. Preluarea unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale și instituția „disjungerii cauzelor”

În cazul în care procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauza preluată dispune – pe parcursul urmăririi penale sau la finalul acesteia - *disjungerea*⁷⁶

⁷⁵ De exemplu, dacă Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași a preluat de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași, în vederea supravegherii urmăririi penale, o cauză penală având ca obiect mai multe infracțiuni de „tâlhărie”, prorogarea competenței materiale a acestuia cu privire la alte infracțiuni de „tâlhărie” săvârșite de către aceeași persoană, ce formează obiectul unor cauze aflate pe rolul Parchetului de pe lângă Judecătoria Suceava nu se va putea realiza prin intermediul instituției preluării acestor cauze (Parchetului de pe lângă Judecătoria Suceava nefiind ierarhic inferior Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Iași, ci Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Suceava), ci prin intermediul instituției reunirii cauzelor.

⁷⁶ Instanța de contencios constituțional a arătat că „*disjungerea este operațiunea de separare a cauzelor, opusă celei de reunire, ce poate fi realizată cu privire la unii dintre inculpați sau la anumite fapte dintre cele reținute de organele judiciare, în vederea unei eficiente desfășurări a judecății. Disjungerea reprezintă o soluție procesuală facultativă, care poate fi dispusă, în cursul urmăririi penale sau al judecății, din oficiu sau la cerere. Potrivit doctrinei, disjungerea nu este admisibilă în cazul reunirii obligatorii a cauzelor, motiv pentru care, raportând prevederile art. 46 din Codul de procedură penală la cele ale art. 43 din același cod, se deduce că reunirea cauzelor constituie regula, iar disjungerea acestora reprezintă excepția. În mod evident, cauzele penale care fac obiectul operațiunilor de reunire sau al celor de disjungere sunt cauze al căror obiect se află într-o directă legătură, dată fie de natura faptelor săvârșite, fie de calitatea făptuitorilor ori de relația factuală dintre aceștia.*” (Curtea Constituțională, decizia nr. 380 din 8 iunie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.11 alin. (3) din O.U.G. nr.78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative; cu privire la operațiunea „disjungerii”, a se vedea și Curtea Constituțională, decizia nr. 119 din 10 martie 2020 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 43 alin. (2) lit. b) coroborate cu cele ale art. 46 din Codul de procedură penală, publicată în M. Of. al României, nr. 569 din 30 iunie 2020.

cauzei cu privire la una sau mai multe fapte⁷⁷ ce formează obiectul cauzei preluate, se pune întrebarea dacă prorogarea de competență operată prin preluarea anterioară continuă să-și producă efectele juridice și asupra cauzei disjuncte din cea care a format obiectul preluării.

Cu titlu preliminar, menționăm că sfera sintagmei „fapte ce formează obiectul cauzei preluate” va fi determinată de faptele cu privire la care se efectuează urmărirea penală „in rem” la momentul dispunerii preluării cauzei și asupra cărora se va proroga competența materială de efectuare sau supraveghere a urmăririi penale în favoarea procurorului de la parchetul ierarhic superior.

Prin urmare, în ipoteza în care preluarea cauzei a avut loc pe parcursul efectuării urmăririi penale „in rem” sau „in personam” la parchetul ierarhic inferior, „faptele ce formează obiectul cauzei preluate” vor fi cele cu privire la care era dispusă începerea sau extinderea urmăririi penale „in rem” la momentul preluării cauzei, indiferent dacă aceste fapte formează obiectul acuzațiilor aduse vreunui suspect sau inculpat⁷⁸.

În ipoteza în care, totuși, preluarea cauzei a avut loc imediat după înregistrarea actului de sesizare la parchetul ierarhic inferior⁷⁹, iar începerea urmăririi penale „in rem” este dispusă, potrivit art. 305 alin. 1 și 2 C.pr.pen. de către procurorul de la parchetul ierarhic superior (care, prin preluarea cauzei, a dobândit competența materială de efectuare sau supraveghere a urmăririi penale în cauza preluată), „faptele ce formează obiectul cauzei preluate” vor fi cele cu privire la care se dispune începerea urmăririi penale „in rem” și a căror tipicitate a fost stabilită pentru prima dată de un organ judiciar, independent de încadrarea juridică dată acestor fapte prin actul de sesizare⁸⁰.

Subliniem faptul că, în stabilirea „faptelor ce formează obiectul cauzei preluate” trebuie să se aibă în vedere fapta privită în materialitatea sa, chiar dacă după dispunerea începerii urmăririi penale aceasta va îmbrăca o altă „haină juridică” ca urmare a schimbării încadrării sale juridice, cu condiția ca noua sa tipicitate să fie în continuare compatibilă cu regimul competenței materiale și personale dobândită ca urmare a preluării cauzei⁸¹.

⁷⁷ În contextul prezentei analize, este esențială „fapta” cu privire la care se va dispune disjungerea cauzei, în condițiile în care disjungerea cu privire la o anumită „persoană” va opera „în bloc”, împreună cu fapta săvârșită de aceasta.

⁷⁸ De exemplu, dacă, la momentul preluării cauzei, procurorul de la parchetul ierarhic inferior dispusese, în temeiul art. 305 alin. 1 și 2 C.pr.pen., începerea urmăririi penale cu privire la săvârșirea infracțiunilor de „ucidere din culpă”, prevăzută de art. 192 alin. (1) și (2) C.pen., „părăsirea locului accidentului ori modificarea sau ștergerea urmelor acestuia”, prevăzută de art. 338 alin. (1) C.pen. și „punerea în circulație sau conducerea unui vehicul neînmatriculat”, prevăzută de art. 334 alin. (1) C.pen., aceste fapte vor forma obiectul cauzei preluate, chiar dacă ulterior acesta a dispus, în temeiul art. 305 alin. (3) C.pr.pen., efectuarea în continuare a urmăririi penale față de un suspect doar cu privire la săvârșirea infracțiunilor de „ucidere din culpă”, prevăzută de art. 192 alin. (1) și (2) C.pen. și „punerea în circulație sau conducerea unui vehicul neînmatriculat”, prevăzută de art. 334 alin. (1) C.pen.

⁷⁹ Chiar dacă dispozițiile art. 325 C.pr.pen. fac referire la o „cauză penală”, înțeleasă în accepțiunea de dosar de urmărire penală înregistrat la una dintre unitățile Ministerului Public, credem că este recomandabil ca preluarea acesteia să fie precedată de stabilirea judiciară a cadrului procesual, prin începerea urmăririi penale cu privire la anumite fapte penale („in rem”) de către parchetul ierarhic inferior, pentru a se evita situația ca prorogarea judiciară de competență să opereze cu privire la fapte a căror tipicitate a fost stabilită prin actul de sesizare.

⁸⁰ Credem că sfera faptelor ce formează obiectul preluării nu poate fi determinată de încadrarea juridică a faptelor data prin actul de sesizare, aceasta putând fi eronată sau, în unele cazuri, stabilită în mod abuziv, pentru a atrage competența materială a unui anumit organ de urmărire penală.

⁸¹ De exemplu, dacă în urma schimbării încadrării juridice a uneia dintre faptele ce au format obiectul preluării, aceasta intră în competența specială de efectuare a urmăririi penale a Direcției Naționale Anticorupție sau a

În contextul acestor precizări preliminare, credem că, *în situația în care procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauza preluată dispune, pe parcursul urmăririi penale sau la finalul acesteia, disjungerea cauzei cu privire la una sau mai multe fapte ce formează obiectul cauzei preluate, prorogarea judiciară de competență operată prin preluarea anterioară continuă să-și producă efectele juridice doar în măsura în care aceste fapte au fost avute în vedere la momentul dispunerii preluării anterioare a cauzei, formând obiectul acesteia*, având în vedere următoarele argumente:

- a) potrivit art. 325 C.pr.pen., obiectul operațiunii procedurale a preluării îl constituie o „cauză penală”, înțeleasă în accepțiunea de *dosar de urmărire penală înregistrat la una dintre unitățile Ministerului Public*, ce nu poate fi disociată de faptele și persoanele ce formează obiectul acesteia; or, deși prin disjungere ia naștere o nouă cauză penală, aceasta are ca obiect o parte din faptele și persoanele ce au format obiectul cauzei penale inițiale, ceea ce justifică prelungirea efectelor prorogării judiciare de competență și asupra acesteia;
- b) în acest caz nu sunt incidente dispozițiile art. 63 alin. (2) C.pr.pen., conform cărora *„Prevederile art. 44 alin. (2) nu se aplică în faza de urmărire penală”*⁸², întrucât acestea din urmă au în vedere ipoteza în care disjungerea vizează *fapte și persoane ce intră, potrivit legii, în competența materială și/sau după calitatea persoanei a altui parchet*; or, prorogarea judiciară de competență operată prin preluarea anterioară produce efecte juridice cu privire la *toate faptele ce au fost avute în vedere la momentul dispunerii acesteia*, deci inclusiv asupra celor care formează obiectul disjungerii⁸³, care vor putea fi investigate în continuare de parchetul care a preluat cauza penală inițială⁸⁴;

În schimb, *în situația în care cauza disjunsă vizează doar fapte ce au format obiectul extinderii ulterioare a cadrului procesual contemporan momentului preluării (ca urmare a extinderii urmăririi penale cu privire la alte fapte ori a reunirii unei cauze penale privind alte fapte)*, credem că dispozițiile art. 44 alin. 2 C.pr.pen. vor redeveni active, motiv pentru care, *subsecvent disjungerii, procurorul trebuie să decline competența de soluționare a cauzei disjuncte în favoarea parchetului competent material și/sau personal, potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală, cauza disjunsă și declinată putând forma obiectul unei preluări ulterioare, potrivit art. 325 C.pr.pen.*

Într-adevăr, în acest caz, în lipsa unei dispoziții speciale exprese care să consacre prorogarea legală a competenței unei unități de parchet cu privire la efectuarea sau supravegherea urmăririi penale într-o cauză disjunsă având ca obiect fapte și/sau persoane

Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, prorogarea de competență va înceta, iar cauza va trebui declinată în favoarea uneia dintre aceste direcții specializate ale Ministerului Public.

⁸² Potrivit dispozițiilor art. 44 alin. 2 C.pr.pen., *„Competența judecării cauzelor reunite rămâne dobândită chiar dacă pentru fapta sau pentru făptuitorul care a determinat competența unei anumite instanțe s-a dispus disjungerea sau încetarea procesului penal ori s-a pronunțat achitarea.”*

⁸³ Prorogarea judiciară de competență operată prin preluarea anterioară va continua să producă efecte juridice cu privire la cauza disjunsă și în ipoteza intermediară, în care disjungerea are ca obiect atât fapte care au format obiectul preluării cauzei, cât și „fapte noi”, ce au format obiectul extinderii ulterioare a cadrului procesual existent în momentul preluării (ca urmare a extinderii urmăririi penale cu privire la alte fapte ori a reunirii unei cauze penale privind alte fapte).

⁸⁴ Situația este similară cu cea în care un parchet este competent material, potrivit legii, cu privire la toate infracțiunile ce formează obiectul cauzei penale, iar pe parcursul urmăririi penale sau la finalul acesteia dispune disjungerea cu privire la o parte dintre acestea.

ce intră în competența materială și/sau teritorială a unei alte unități de parchet - *nefiind fapte care au determinat competența materială și/sau personală a parchetului ierarhic superior cu prilejul preluării cauzei penale, în ipoteza art. 44 alin. (2) C.pr.pen.* - devin incidente prevederile generale ale art. 63 alin. (2) C.pr.pen., conform cărora „*Prevederile art. 44 alin. (2) nu se aplică în faza de urmărire penală*”, aceste dispoziții fiind de aplicabilitate generală în faza de urmărire penală, indiferent de modalitatea de atribuire – legală sau judiciară - a competenței organului de urmărire penală.

Concluzionând:

a) în ipoteza în care procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauza preluată dispune – pe parcursul urmăririi penale sau la finalul acesteia - disjungerea cauzei cu privire la una sau mai multe fapte cu privire la care a dobândit, la momentul preluării cauzei, competența materială și/sau personală de a efectua sau supraveghea urmărirea penală, *prorogarea judiciară de competență operată prin preluarea anterioară continuă să-și producă efectele juridice și asupra cauzelor disjuncte*, indiferent de numărul acestora și de sursa lor *originară* (fiind disjuncte din cauza preluată) sau *derivată* (fiind disjuncte dintr-o altă cauză disjunctă anterior din cauza preluată).

b) în ipoteza în care procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauza preluată dispune – pe parcursul urmăririi penale sau la finalul acesteia - disjungerea cauzei cu privire la una sau mai multe fapte cu privire la care nu a dobândit, cu ocazia preluării cauzei inițiale, competența materială și/sau personală de a efectua sau supraveghea urmărirea penală, acestea formând obiectul *extinderii ulterioare a cadrului procesual contemporan momentului preluării* (ca urmare a extinderii urmăririi penale cu privire la alte fapte ori a reunirii unei cauze penale privind alte fapte), *prorogarea judiciară de competență operată prin preluarea anterioară a cauzei inițiale încetează să-și producă efectele juridice și asupra cauzelor disjuncte*, acesta trebuind să-și decline competența în favoarea parchetului competent material și/sau personal, potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală, cauzele disjuncte și declinate putând forma obiectul unor preluări ulterioare, potrivit art. 325 C.pr.pen.

În ipoteza preluării cauzelor penale în cadrul structurii Direcției Naționale Anticorupție sau a Direcției de Investigare a infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, în temeiul art. 325 alin. (2) C.pr.pen. cu referire la art. 22³ din O.U.G. nr. 43/2002 sau art. 17 din O.U.G. nr. 78/2016, soluția trebuie să aibă la bază premisa conform căreia instituția preluării cauzei în această ipoteză *nu generează o prorogare de competență în favoarea structurilor centrale ale celor două direcții*, întrucât, indiferent de structura organizatorică – centrală sau teritorială - din care fac parte, toți procurorii specializați din cadrul Direcției Naționale Anticorupție și al direcției de Investigare a infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism exercită pe întreg teritoriul României aceeași competență materială, personală și teritorială de a efectua urmărirea penală, indiferent de locul săvârșirii infracțiunii.

Prin urmare:

a) în situația în care procurorul din cadrul structurii centrale a Direcției Naționale Anticorupție sau a Direcției de Investigare a infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism care efectuează urmărirea penală în cauza preluată dispune, pe parcursul urmăririi penale sau la finalul acesteia, disjungerea cauzei cu privire la una sau mai multe fapte *care intră în competența materială a uneia*

dintre cele două direcții⁸⁵, indiferent dacă acestea au format obiectul preluării cauzei ori cel al extinderii ulterioare a cadrului procesual contemporan momentului preluării (ca urmare a extinderii urmăririi penale cu privire la alte fapte ori a reunirii unei cauze penale privind alte fapte), acesta *poate* continua să efectueze urmărirea penală în cauza disjunsă sau *o poate trimite* altui birou sau serviciu teritorial al direcției;

- b) în situația în care procurorul din cadrul structurii centrale a Direcției Naționale Anticorupție sau a Direcției de Investigare a infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism care efectuează urmărirea penală în cauza preluată dispune, pe parcursul urmăririi penale sau la finalul acesteia, disjungerea cauzei cu privire la una sau mai multe fapte *care nu intră în competența materială a uneia dintre cele două direcții*, acesta *va dispune* declinarea competenței de soluționare a cauzei disjuncte în favoarea parchetului competent, păstrarea unei astfel de competențe nemaifiind posibilă, *de lege lata*⁸⁶.

10. DELIMITAREA INSTITUȚIEI „PRELUĂRII CAUZELOR PENALE DE LA ALTE PARCHETE” DE ALTE INSTITUȚII JURIDICE

10.1. Aspecte generale

⁸⁵ Avem în vedere și în ipoteza intermediară, în care disjungerea are ca obiect atât fapte care intră în competența materială a uneia dintre cele două direcții, cât și fapte ce intră în competența altor unități de parchet, cu privire la care cele două direcții își prorogă legal competența în temeiul existenței vreunui dintre cazurile de conexitate prevăzute la art. 43 C.pr.pen.

⁸⁶ Anterior, prin dispozițiile art. 11 alin. (3) din O.U.G. nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative – declarată neconstituțională prin decizia nr. 380/08 iunie 2021 a Curții Constituționale – se prevedea, în mod expres, că „*în cazul în care dispune disjungerea în cursul urmăririi penale, procurorul din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism poate continua efectuarea urmăririi penale și în cauza disjunsă*”; în mod similar, prin dispozițiile art. 13 alin. 5 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție - declarată neconstituțională prin decizia nr. 231/6 aprilie 2021 a Curții Constituționale – se prevedea că „*în cazul în care dispune disjungerea în cursul urmăririi penale, procurorul din cadrul Direcției Naționale Anticorupție poate continua efectuarea urmăririi penale și în cauza disjunsă*.”; și în jurisprudență s-a arătat că, „*fiind în prezența unei norme prin care se stabilesc condițiile unei prorogări de competență, organul judiciar trebuia să realizeze o atentă analiză a condițiilor în care aceasta operează, deoarece prorogarea de competență este de strictă interpretare, nefiind admisă interpretarea normei în sensul extinderii efectelor sale. (...) În măsura în care organul de urmărire penală s-a desesizat, prin pronunțarea oricărei soluții dintre cele prevăzute de norma de procedură penală, în cazul nostru dispunând soluția de trimitere în judecată, nu se mai poate vorbi de o prorogare a competenței, pentru că în esență adoptarea acestei măsuri are ca scop principal buna înfăptuire a justiției și aflarea adevărului, iar acest lucru nu se mai realizează. Fără reunirea cauzelor, nu mai operează prorogarea de competență menționată anterior, iar acest lucru este demonstrat, așa cum judecătorul fondului a indicat în încheierea atacată, și de faptul că legiuitorul a înțeles să mențină prorogarea de competență în situația în care este necesară dispunerea unei măsuri de disjungere pentru infracțiuni care nu sunt în competența exclusivă a direcției. În acest sens, alin. (3) al art. 11 din O. U. G. nr. 78/2016 a prevăzut expres că, „*în cazul în care dispune disjungerea în cursul urmăririi penale, procurorul din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism poate continua efectuarea urmăririi penale și în cauza disjunsă*.” În cazul în care nu exista o asemenea dispoziție nu era posibilă menținerea competenței organului judiciar și era necesară declinarea către unitatea de parchet competentă.” (I.C.C.J., Secția penală, completul de 2 judecători de cameră preliminară, încheierea nr. 164 din 14 martie 2019, disponibilă pe site-ul www.scj.ro, accesat la data de 17 februarie 2025).*

Conturarea fizionomiei instituției „preluării cauzelor penale de la alte parchete” impune o analiză comparativă a acestora cu unele instituții juridice cu care prezintă anumite asemănări.

Avem în vedere: *trimiterea cauzei la un alt parchet*, prevăzută de art. 326 C.pr.pen., *preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală*, prevăzută de art. 302 alin. (2) C.pr.pen. și *preluarea de către procuror a unei cauze aflată în supravegherea sa în vederea efectuării urmăririi penale*, prevăzută de art. 324 alin. (2) C.pr.pen.

10.2. Preluarea cauzelor penale de la alte parchete vs. trimiterea cauzei la un alt parchet

Potrivit art. 326 C.pr.pen., „Când există o suspiciune rezonabilă că activitatea de urmărire penală este afectată din pricina împrejurărilor cauzei sau calității părților ori a subiecților procesuali principali ori există pericolul de tulburare a ordinii publice, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la cererea părților, a unui subiect procesual principal sau din oficiu, poate trimite cauza la un parchet egal în grad, dispozițiile art. 73 și 74 fiind aplicabile în mod corespunzător.”.

Asemănări:

- atât preluarea cauzelor penale de la un alt parchet ierarhic inferior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale [în ipoteza prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen.], cât și trimiterea cauzei la un alt parchet generează *o prorogare judiciară de competență în favoarea altor parchete* – parchetul ierarhic superior care a preluat cauza penală în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, respectiv parchetul egal în grad celui de la care a fost trimisă cauza penală;
- atât preluarea cauzelor penale de la alte parchete, cât și trimiterea cauzei la un alt parchet pot fi motivate de existența unei suspiciuni rezonabile că activitatea de urmărire penală este afectată din pricina împrejurărilor cauzei sau calității părților ori a subiecților procesuali principali ori există pericolul de tulburare a ordinii publice;

Deosebiri:

a) din punct de vedere al motivelor care le justifică

a.1. plaja motivelor care justifică preluarea cauzelor penale de la un alt parchet ierarhic inferior în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale este *mai largă* decât simpla existență a unei „suspiciuni rezonabile că activitatea de urmărire penală este afectată din pricina împrejurărilor cauzei sau calității părților ori a subiecților procesuali principali ori există pericolul de tulburare a ordinii publice”⁸⁷;

⁸⁷ A se vedea secțiunea „Motivele care justifică preluarea cauzelor penale de la alte parchete”.

a.2. trimiterea cauzei la un alt parchet poate fi dispusă doar în ipoteza existenței unei „suspiciuni rezonabile că activitatea de urmărire penală este afectată din pricina împrejurărilor cauzei sau calității părților ori a subiecților procesuali principali ori există pericolul de tulburare a ordinii publice”;

b) *din punct de vedere al modului în care operează prorogarea judiciară de competență:*

b.1. preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale [în ipoteza prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen.] generează o *prorogare judiciară de competență materială și/sau după calitatea persoanei* (iar nu și o *prorogare de competență teritorială*) și *direcționată vertical*, dinspre „parchetul ierarhic inferior” spre „parchetul ierarhic superior”;

b.2. trimiterea cauzei la un alt parchet operează o *prorogare judiciară de competență teritorială* (iar nu și *materială și/sau după calitatea persoanei*) și *direcționată orizontal*, între parchete „egale în grad”, în condițiile art. 73 și art. 74 C.pr.pen.⁸⁸;

c) *din punct de vedere al competenței funcționale a organului judiciar care le dispune*

c.1. preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale se dispune de „*conducătorul parchetului ierarhic superior*”, respectiv: procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorii generali ai parchetelor de pe lângă curțile de apel, prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale, procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel, procurorii-șefi ai Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism;

c.2. trimiterea cauzei la un alt parchet se dispune *doar* de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;

d) *din punct de vedere al declanșării mecanismului dispunerii lor:*

d.1. preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale se dispune *din oficiu*, în lipsa unei cereri formulate de către o parte sau subiect procesual principal⁸⁹; pentru acest considerent, *de lege lata*, ordonanța prin care se dispune preluarea unei cauze penale nu trebuie comunicată acestora din urmă, ei luând cunoștință

⁸⁸ De exemplu, o cauză aflată pe rolul unei unități de parchet din circumscripția Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Craiova ar putea fi trecută la o unitate de parchet, de același grad, aflată în circumscripția Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București (curte de apel învecinată).

⁸⁹ Chiar și în ipoteza formulării unei astfel de cereri de către o parte sau subiect procesual principal, ea va fi valorificată tot în contextul dispunerii „din oficiu”, a preluării cauzei penale, iar nu „la cerere”; mai precis, chiar dacă în considerentele ordonanței de preluare se va face mențiune despre formularea unei astfel de cereri, în dispozitivul acestui act procesual, organul judiciar competent va dispune, din oficiu, preluarea cauzei, fără a admite, formal, cererea părții sau a subiectului procesual principal având acest obiect.

de prorogarea judiciară de competență ulterior, pe parcursul procesului penal⁹⁰;

d.2. trimiterea cauzei la un alt parchet poate fi dispusă *atât din oficiu, cât și la cererea părților sau a unui subiect procesual principal*; pentru acest considerent, ordonanța prin care se dispune trimiterea cauzei la un alt parchet trebuie comunicată acestora din urmă;

e) din punct de vedere al competenței funcționale a procurorului

e.1. actul procesual de preluare a unei cauze penale *poate fi și atributiv de competență funcțională*, în sensul că procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorii generali al parchetelor de pe lângă curțile de apel și prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale pot decide ca o cauză penală aflată, potrivit legii, în competența funcțională a procurorului de supraveghere a urmăririi penale, să treacă, din momentul preluării acesteia, în competența funcțională de efectuare a urmăririi penale de către acesta;

e.2. în procedura de trimitere a cauzei la un alt parchet, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție *nu poate schimba regimul competenței funcționale* a procurorului în supravegherea sau efectuarea urmăririi penale, acesta fiind cel prevăzut de lege.

f) din punct de vedere al procedurii

f.1. procedura de preluare a unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale este cea prevăzută de dispozițiile art. 325 C.pr.pen., nefiind precedată de o etapă prealabilă în cadrul căreia să fie încunoștințate părțile sau subiecții procesuali principali și în care aceștia să poată formula memoriile cu privire la oportunitatea preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior, iar actele de urmărire penală efectuate de procurorul de la parchetul ierarhic inferior (competent material și/sau după calitatea persoanei până la momentul preluării) se mențin;

f.2. procedura de trimitere a cauzei la un alt parchet este reglementată de dispozițiile art. 326 C.pr.pen., care se completează cu cele ale art. 73 și 74 C.pr.pen. ce vizează procedura de soluționare a cererii de strămutare, din perspectiva încunoștințării părților sau a subiecților procesuali principali cu privire la formularea unei astfel de cereri (prin intermediul procurorului general al parchetului de pe lângă curtea de apel sau a prim-procurorului parchetului de pe lângă tribunal – ierarhic superior celui la care se află cauza penală) și a posibilității formulării de către părți sau subiecții procesuali principali a unor memorii cu privire la oportunitatea trimiterii cauzei la o altă unitate de parchet egală în

⁹⁰ *De lege ferenda*, credem că s-ar impune prevederea obligației de comunicare către părți și subiecții procesuali principali a faptului preluării cauzei de către parchetul ierarhic superior, dacă aceasta are loc în etapa urmăririi penale „in personam”, în condițiile în care nu mai poate fi afectat caracterul confidențial al urmăririi penale.

grad⁹¹, iar cu ocazia dispunerii trimiterii cauzei penale la alt parchet, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție trebuie să se pronunțe și cu privire la menținerea actelor de urmărire penală efectuate în dosarul ce urmează a fi trimis.

10.3. Preluarea cauzelor penale de la alte parchete vs. preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală

Potrivit art. 302 alin. (2) C.pr.pen., *„Preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală ierarhic superior se dispune de procurorul de la parchetul care exercită supravegherea urmăririi penale în acea cauză, pe baza propunerii motivate a organului de cercetare penală care preia cauza.”.*

Asemănări:

- atât preluarea cauzelor penale de la alte parchete, cât și preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală determină schimbarea organului de urmărire penală;
- atât preluarea cauzelor penale de la alte parchete, cât și preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală sunt justificate de buna desfășurare a procesului penal.

Deosebiri:

a) din punct de vedere al competenței funcționale a organului judiciar care le dispune

a.1. preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale se dispune de *„conducătorul parchetului ierarhic superior”*, respectiv: procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorii generali ai parchetelor de pe lângă curțile de apel, prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale, procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel, procurorii-șefi ai Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism;

a.2. preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală ierarhic superior se dispune, pe baza propunerii motivate a acestuia din urmă, de *procurorul care exercită supravegherea urmăririi penale efectuată de organul de cercetare penală*, potrivit art. 299-300 C.pr.pen.

b) din punct de vedere al efectelor produse asupra competenței organului de urmărire penală:

b.1. procedura preluării unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi

⁹¹ Această încunoștințare nu trebuie să pericliteze desfășurarea în condiții de confidențialitate a urmăririi penale, fiind necesar ca ea să aibă loc în etapa urmăririi penale „in personam”, atunci când părțile și subiecții procesuali principali au cunoștință de existența procesului penal, iar nu și în cea a urmăririi penale „in rem”.

penale [în ipoteza prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen.] *constituie un caz de prorogare judiciară a competenței materiale și/sau după calitatea persoanei* în favoarea parchetului ierarhic superior care a preluat cauza, corelativă pierderii aceleiași competențe de către parchetul ierarhic inferior de la care a fost preluată aceasta și poate determina și o schimbare a naturii competenței funcționale a procurorului - de la regimul supravegherii de către procuror a urmăririi penale efectuată de organele de cercetare penală la regimul efectuării urmăririi penale de către procuror;

b.2. preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală ierarhic superior *nu determină nicio schimbare cu privire la competența funcțională, materială și/sau după calitatea persoanei* a procurorului, acesta continuând să exercite supravegherea urmăririi penale efectuată, pe viitor, de organul de cercetare penală superior care a preluat cauza.

c) *din punct de vedere al circuitului cauzei penale supusă preluării;*

c.1. procedura preluării unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale implică - ca termeni ai „ecuației preluării” - *două parchete aflate într-o relație de subordonare ierarhică*, dintre care parchetul ierarhic inferior pierde, pentru viitor, competența de a efectua sau supraveghea urmărirea penală în cauza preluată, în favoarea parchetului ierarhic superior, care o dobândește prin intermediul prorogării judiciare de competență generate de preluarea cauzei;

c.2. în cazul preluării unei cauze de către un organ de cercetare penală ierarhic superior, aceasta *rămâne înregistrată pe rolul aceleiași unități de parchet*, competență material, teritorial și/sau după calitatea persoanei.

d) *din punct de vedere al organului de cercetare penală ce va efectua urmărirea penală în cauză*

d.1. preluarea unei cauze în vederea supravegherii urmăririi penale *nu antrenează și schimbarea organului de cercetare penală care a efectuat urmărirea penală până la momentul preluării*, în marea majoritate a cazurilor acesta continuând să efectueze acte de urmărire penală în cauza preluată;

d.2. preluarea unei cauze de către un organ de cercetare penală ierarhic superior *implică tocmai schimbarea organului de cercetare penală inferior cu un organ de cercetare penală superior*.

10.4. Preluarea cauzelor penale de la alte parchete vs. preluarea de către procuror a unei cauze aflată în supravegherea sa în vederea efectuării urmăririi penale

Potrivit art. 324 alin. (2) C.pr.pen., „*Procurorul poate dispune preluarea oricărei cauze în care exercită supravegherea, indiferent de stadiul acesteia, pentru a efectua urmărirea penală.*”.

Asemănări:

- atât preluarea cauzelor penale de la alte parchete, cât și preluarea de către procuror a unei cauze aflată în supravegherea sa în vederea efectuării urmăririi

penale poate determina/determină o schimbare a naturii competenței funcționale a procurorului – de la regimul supravegherii de către procuror a urmăririi penale efectuată de organele de cercetare penală la regimul efectuării urmăririi penale de către procuror;

- atât preluarea cauzelor penale de la alte parchete, cât și preluarea de către procuror a unei cauze aflată în supravegherea sa în vederea efectuării urmăririi penale pot avea loc *indiferent de stadiul urmăririi penale – in rem sau in personam*.

Deosebiri:

- a) *din punct de vedere al circuitului cauzei penale supusă preluării;*

a.1. procedura preluării unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale presupune implică - ca termeni ai „ecuației preluării” - *două parchete aflate într-o relație ierarhică*, dintre care parchetul ierarhic inferior pierde, pentru viitor, competența de a efectua sau supraveghea urmărirea penală în cauza preluată, în favoarea parchetului ierarhic superior, care o dobândește prin intermediul prorogării judiciare de competență generate de preluarea cauzei;

a.2. în cazul preluării de către procuror a unei cauze aflată în supravegherea sa în vederea efectuării urmăririi penale, *aceasta rămâne înregistrată pe rolul aceleiași unități de parchet*, competență material, teritorial și/sau după calitatea persoanei.

- b) *din punct de vedere al efectelor produce asupra competenței organului de urmărire penală:*

b.1. procedura preluării unei cauze în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale [în ipoteza prevăzută de art. 325 alin. (1) C.pr.pen.] constituie un caz de *prorogare judiciară a competenței materiale și/sau după calitatea persoanei* în favoarea parchetului ierarhic superior care a preluat cauza, corelativă pierderii aceleiași competențe de către parchetul ierarhic inferior de la care a fost preluată cauza;

b.2. preluarea de către procuror a unei cauze aflată în supravegherea sa în vederea efectuării urmăririi penale *determină doar o schimbare a naturii competenței funcționale a procurorului, neproducând niciun efect cu privire la competența materială și/sau după calitatea persoanei a procurorului de a efectua urmărirea penală în cauză*.

- c) *din punct de vedere al competenței funcționale a organului judiciar care le dispune*

c.1. preluarea unei cauze penale în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale se dispune de „*conducătorul parchetului ierarhic superior*”, respectiv: procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorii generali ai parchetelor de pe lângă curțile de apel, prim-procurorii parchetelor de pe lângă tribunale, procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel, procurorii-șefi ai Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism;

c.2. preluarea de către procuror a unei cauze aflată în supravegherea sa în vederea efectuării urmăririi penale se dispune de *procurorul care exercită supravegherea urmăririi penale efectuată de organul de cercetare penală*, potrivit art. 299-300 C.pr.pen.

CONCLUZII

Instituția „preluării cauzelor penale de la alte parchete” în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale constituie un instrument procesual util în vederea eficientizării activității de urmărire penală, prin crearea în favoarea părților și a subiecților procesuali personali a unor garanții procesuale efective care să asigure desfășurarea urmăririi penale într-un termen rezonabil, facilitându-se totodată realizarea unui volum echilibrat de cauze penale între unitățile de parchet ale Ministerului Public.

Chiar dacă nu este atât de „vizibilă” în ansamblul actelor de urmărire penală – constituind „apanajul” competenței funcționale a anumitor procurori cu funcție de conducere în cadrul Ministerului Public - instituția preluării cauzelor de la alte parchete trebuie să beneficieze de o atenție sporită a procurorilor care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cadrul acestora, din perspectiva implicațiilor semnificative pe care aceasta le poate produce în privința aplicării normelor ce reglementează competența absolută – funcțională, materială și personală – a organului de urmărire penală, a căror încălcare atrage sancțiunea nulității absolute a actelor de urmărire penală.